bütün eserleri

Cevat
Fehmi
Başkut

AYNA

CEVAT FEHMİ BAŞKUT KÜLLİYATI : 20

AYNA

OYUN

2 PERDE, 3 TABLO

İNKILÂP ve AKA
Kitabevleri Koll. Şti.
Ankara Cadd. No. 95 — İst.

CEVAT FEHMİ BAŞKUT'un eserlerini oynama hakkı için ONK Copyright Ajansı (Ankara Cad. 40 İstanbul, Tel.: 26 70 74) 'na başvurulması gerekir.

Bu eser 1966 - 1967 mevsiminde Ankara'da Meydan Sahnesi'nde temsil edilmiştir.

Dizgi: GÜL Matbaası Baskı: KARDEŞ Matbaası
İstanbul — 1972

ŞAHISLAR

Sahneye giriş sırasıyla

Ali .....: 60 yaşında

Cebecibaşı .....: Yaşlı

İsmail .....: 55 yaşında

Cebeci neferi .....: Genç

Esma .....: 20 yaşında

Hurşit .....: 22

Alev .....: 35

Faiz .....: 45

Gülsüm .....: 19

Profesör Ayetullah .....: 65

KARAKTERLER HAKKINDA

İSMAİL :

55 yaşındadır. Oldukça okuyup yazmış, yumuşak huylu, buna mukabil maziye sıkı sıkıya bağlı bir adamdır. Bugünün yaşayışına ve insanlarına karşı müsamahalı görünür. Fakat bu müsamahasında kesin bir hudut tanımıştır. An'ane, ahlâk, aile meselelerinde hiçbir tavize yanaşmaz.

ALEV :

35 yaşında, güzel bir kadındır. Muhteris, mütehakkim, kurnazdır.

HURŞİT ve ESMA :

İsmail beyin çocukları olan bu gençler, bugünün çok şikâyetçi olduğumuz tiplerindendirler. Hurşit, Esma'ya nazaran çok daha fenadır. Kızda şahidi olduğumuz çirkin cilânın altında ne de olsa bazı kıymetler henüz tamamen harap olmamışlardır. Hurşit, 22, Esma 20 yaşındadırlar.

GÜLSÜM :

Yarı deli, yarı vahşi bir kızdır. Acaba hakikaten deli midir? Bazen akıllılardan daha akıllı olur, bazan da inanılmaz derecede geri zekâlı görünür. Daimi bir tecessüsün tesiri altındadır. Kapılardan dinler, en umulmadık yerde ve zamanda ev halkının karşısına çıkar. Çok çeviktir.

Son derece sür'atle hareket eder. Devamlı bir yüksek sesle gülüşü vardır ki, hakkında ilk gördüğümüz andan itibaren bize anormal olduğu kanaatını verir. Yaşı 19 dur.

ALİ :

60 yaşındadır. Kıyafeti mühmeldir. Her gördüğümüzde iki günlük traşı vardır. Onun için daha yaşlı sanılabilir. Okuması, yazması kıttır. Çok temiz yürekli, çok basit ve bir çocuk kadar saftır diyeceğiz ama zamanımızda böylesine saf çocuk da kalmamıştır.

CEBECİBAŞI

Bu hayâli tip ve yanındaki cebeci neferi, mazi ile bugünü kıyaslamamıza yardımcı olurlar. Cebecibaşı, çok sert, ahlâk ve an'ane prensiplerinde affetmeyi bilmez bir eski zaman adamıdır. Ama zaman zaman anlarız ki bu kaya gibi karakter, altın bir kalbe muhafazalık etmektedir.

FAİZ :

Çok zeki ve kurnaz bir dolandırıcı tipi... Dolandırıcılık O'NUN ruhuna işlemiş, bir ikinci tabiatı olmuştur.

PRÖFESÖR AYETULLAH :

Deli doktorlarının bizzat kendilerinin az çok deli oldukları söylenir. Elimizde bu iddiaya hak verdirecek delil yoktur ama piyesteki profesör tipinin böyle bir karakterde olduğu şüphe götürmez.

*

BİRİNCİ TABLO

(Ali - İsmail - Cebecibaşı - Cebeci Neferi)

(Mevsim yaz başlangıcı, vakit öğle üstü, yer askerî müzenin üst kat salonlarından biri.)

(Duvarlar kalkan, zırh, mızrak, balta vesaireden bir örtü altında kalmıştır. Hiç pencere yok. İkinci plânda cephede diğer bir salona açılan kanatları çıkarılmış büyük kapı görülür. Ortada sağda ve solda ince uzun masalar üstüne konmuş içleri tarihî eserlerle dolu camekânlar vardır.

Salon yarı karanlıktır. Bütün elektrikler yakılmamıştır. Yandaki salonun ise pencerelerden aldığı ışıkla daha aydınlık olduğu kapıdan görülüyor. Salonda loşluk içinde solda Cebecibaşının ve Cebeci Neferinin balmumu heykelleri gözleri çeker. Bunların al çuhadan yapılmış kaftan ve cepkenleri yandaki salondan aldıkları aydınlık içinde iki ateş parçası gibidir.

Salondaki hakim olan sessizlik 5-6 saniye sonra, holde çalmaya başlayan Mehter Takımının gürültüsü ile bozulur.

Müze muhasebecisi İsmail Beylerbeyi, ağır ağır içeri girer. Esner, dalgın, âvare, ayaklarını sürüye sürüye salonda gezinir. Bir etiketi düzeltir, bir ucu yerinden kaymış bir mızrağı tekrar yuvasına oturtur. Sonra kenardaki bir

iskemleyi camekânladan birinin yanına çeker. Bir dirseğini camekâna koyar, başını da bu koluna dayar ve düşünceye dalar. Bu düşünceli hal biraz sonra uykuya dönecek, İsmail, camekânın üstüne kapanacaktır.
İşte bu sırada Beyciğim Ali kapıda görünür. İsmail'e yaklaşır. Yorgundur, terlemiştir. Cebinden mendilini çıkarıp yüzünü, ensesini kurular.)

ALİ

İsmail bey, beyciğim, şişşşt İsmail bey, hani beraber pazara gidecektik ya? Aaaaa, bu adama ne oldu böyle? Kaç gündür işi gücü uyumak. Hasta mı acaba? **(Cebinden saatını çıkararak bakar)** Daha paydosa beş dakika var. Tâ vilâyetten bu yağmurda koşup geldim, hani pazara gidecektik de gelirken bonocuları dolaşacaktık.. Beyciğim uyan. Ne yapmalı bilmem ki... Hele biraz uyusun da sonra uyandırırım.

(Çıkar)

(Mehter Takımının sesi hafiflemiştir. Biraz sonra tamamen kesilir. Bu anda Cebecibaşının balmumu heykelinini canlandığını görürüz. Onu Cebeci Neferi takip eder).

CEBECİBAŞI

Baka efendi.

İSMAİL

(Yerinden fırlıyarak korku içinde etrafına bakınır) Haaa... Kim o seslenen?

CEBECİBAŞI

Baka efendi.

İSMAİL

(Cebecibaşının konuştuğunu anlamıştır. Dehşet içinde kekeler). Beni mi çağırdın?

CEBECİBAŞI

Beli, beri gel.

İSMAİL

(Korka korka yaklaşır) Buyur..

CEBECİBAŞI

Müsahabe için gerekli vaktin mevcut mu?

İSMAİL

Tabiî, evvelâ öğle paydosu, olmasa da bugün müzeye kimse gelmez. Hafta ortasındayız ve dışarda yağmur var.

CEBECİBAŞI

Az önce gelip sonra tekrar azimet eden dertmendi tanır mısın?

İSMAİL

Birisi mi geldi? Ali olacak. O gelecekti. Dalmışım, farketmedim.

CEBECİBAŞI

Eyi bilir misin anı?

İSMAİL

Evet, dostumdur.

CEBECİBAŞI

Adı Ali mi dedin?

İSMAİL

Ali, Beyciğim Ali deriz biz ona. Bonocu Ali diyenler de vardır.

CEBECİBAŞI

Dertli görünür.

İSMAİL

Dertli olmasına dertlidir ama pek öyle görünmez. Daha doğrusu dertli görünmekten hoşlanmaz. Bu hali yorgunluktan olacak.

CEBECİBAŞI

Ne ola derdi?

İSMAİL

Çoookkk... Bir tane mi? Evvelâ geçim gailesi... Aldığı para pek az değildir ama başı kalabalık, hayat da ateş pahası.

CEBECİBAŞI

Yevmiyesi ne miktar?

İSMAİL

500 liranın üstünde maaşı var. Kapıda kontrolluk

yapar. Sırasında getir götürle de uğraşır. Bazen âdeta hademe gibi kullanırlar zavallıyı...

CEBECİBAŞI

500 liradan fazla dedin, değil mi? Hezeyan söylersin efendi.

İSMAİL

Canım ne hezeyanı? Müzeye ait bordroyu ben yapıyorum. Askerî müzenin muhasebecisiyim ben, bilmez miyim?

CEBECİBAŞI

Bre, bu kadar devlet bu Pir-i fânî'ye neden lâyıktır? Bir de sen maişet derdinden bahsedersin.

İSMAİL

Maişet derdi ya, o kadar nüfus başında iken bu para ile geçinmek kolay değil bugün. Yalnız ev kirası 150 nin, 200 ün üstünde. Eeee hiç olmazsa iki üç ekmek girer o eve günde.

CEBECİBAŞI

Bre Ömer...

CEBECİ NEFERİ

Buyur sultanım...

CEBECİBAŞI

Ordu-yı hümayunda sen ne miktar ulûfe alırdın?

CEBECİ NEFERİ

Acemi oğlanıyken kapıya çıkınca 2 akçe yevmiyeye bağlandım, sultanım. Bilâhare üç defa terakki ettim, 5 akçe oldu.

CEBECİBAŞI

(İsmail'e) Behey efendi.

İSMAİL

Buyur.

CEBECİBAŞI

Akçenin bir paranın üçte biri olduğu malûmun mudur?

İSMAİL

Hayır, bilmiyordum. Benim bildiğim bugün avuç içine sığan bir ekmek 70 kuruş.

CEBECİBAŞI

Bre bu ne sözdür?

CEBECİ NEFERİ

Bak ettiği hezeyana...

CEBECİBAŞI

Bizim zamanımızda eski sipahilerden bir Gürcü Nebi vardı. Dördüncü Murat efendimizin gözdesi Silâhtar Mustafa Paşa'nın adamıydı. Devletten Safad Voyvodalığını 190 bin kuruşa almıştı. O da mukassatan...

İSMAİL

Voyvodalık neydi? Okumuştum ama unutmuşum.

CEBECİBAŞI

Eyâlet...

İSMAİL

Amma yaptınız haaa, 190 bin kuruş, yani 1900 lira... Oooo bu para ile şimdi küçük boyda yerli bir buzdolabı alınıyor.

CEBECİ NEFERİ

Buz dolabı ne ola?

İSMAİL

Dolap işte, içine konan yiyecekleri soğuk tutar.

CEBECİBAŞI

(Tekbir getirir gibi ve sık sık tekralayacağı şekilde, en yüksek sesiyle) Ooooohh, yekdir Allah yek... Doğrusu bu ahvale çok üzüldüm. Parayı rezil etmişsiniz.

İSMAİL

Maaşı 500 ün üstünde dedim ama, eline o kadar geçmez. Bunun kesintileri de vardır. Vergiler, sonra tasarruf bonosu... Haaa, tasarruf bonosu onun belli başlı merakıdır. Bu yüzden kendisine Bonocu Ali de derler.

CEBECİBAŞI

Ne dimek tasarruf bonosu?

İSMAİL

Hazine, memurlardan, iş sahiplerinden rızalarına bakmaksızın istikraz edip karşılığında senet veriyor. Lâkin bu bonolar piyasada üçte birden aza gidiyor. Şimdi bir rivayet çıktı, az maaş alanlardan kesilmeyecek diyorlar.

CEBECİBAŞI

Devletin itibarını böylesine tahrip etmek olur mu behey gafil?

İSMAİL

Vallahi ben yapmadım yahu!...

CEBECİBAŞI

Sana dimedim.

İSMAİL

Haaa, o başka...

CEBECİBAŞI

Sen zararsız bir müsahip yeğitsin. Baka, bir güzel dinle, Sadrazam Serdar Özdemiroğlu Osman Paşa Tebriz'de bulunurken İstanbul'dan gelecek hazine kafası gecikmiş, asker nanpareye muhtaç kalmıştı. Bunun üzerine Paşa kösele üstüne mührünü nakşettirerek para yerine ihraç eylemiş ve bu kösele akçalar çarşı ve pazarda eksiksiz ahz-ü ita olunmuştu. Eyy nakleyle hele, bu pir-i fâni'nin derdi yalnız fakirlik mi?

İSMAİL

Evet, dertlerinin çoğu parasızlıktan çıkıyor.

CEBECİBAŞI

Yoksulluk ayıp değildir.

İSMAİL

Değildir ama gelin görün ki sırasında cehennem ateşi bunun yanında hiç kalır. Zavallıcığın ilk karısından, yetişmiş bir gelinlik kızı var. Geçenlerde kısmeti çıktı. Hep sevindik. Lâkin damat hem çeyiz düzülmesini, hem de düğün masraflarına iştirak edilmesini isteyince bizimki şapa oturdu.

CEBECİBAŞI

Neye oturdu?

İSMAİL

Şapa... Öyle derler, söz temsili.

CEBECİBAŞI

Hımm, devam it...

İSMAİL

Borç aradı, bulamadı. Avans istedi alamadı. Damat da zaten pek gönlü yokmuş anlaşılan ki, kızdan vazgeçti: Al bir büyük yürek üzüntüsü daha...

CEBECİBAŞI

(Hiddetli) Ahali izzü devlette, raayâ emn-ü rahatta olmak gerek. Peki, kangi canipte sizin varlıklı kişileriniz? Fukarası bulunmayan âdem, âdem mi olurmuş? Gün akşamlıdır. Dün doğdun bugün ölürsün. Böyle iken yalnız cem-i nükûd ne boynuna borç ola?... Nefis hava-

sına uymuş erazil mi doldu her kûşe? Âlemi haraba vermişsiniz. Ooohh, yekdir Allah yek... Başkaca derdi mevcut mu?

İSMAİL

Bonocunun mu?

CEBECİBAŞI

Beli.

İSMAİL

Şimdi asıl büyüğüne geliyorum. Birinci karısı öldükten sonra cahillik etmiş yeniden evlenip genç bir kadın almıştı. Hoş, ben de öyle yaptım ya... Bu kadın bir gün evden kaçtı. Bir Amerikalı çavuşla yaşıyor dediler.

CEBECİBAŞI

Amerikalı, ne dimek?

İSMAİL

Amerika Birleşik Devletleri teb'ası... Hani sizin zamanınızdan 125 - 130 sene kadar evvel Kristof Kolomb adlı bir adam, yeni bir kıt'a keşfetmişti ya, duymuşsunuzdur...

CEBECİBAŞI

Hımmm, devam it.

İSMAİL

Bunu öğrenince Ali kadını boşadı.

CEBECİBAŞI

Yalnız boşadı mı? O kadar mı? Irz ehli hicabından kahrolur. Ahali mutlak bu fahişeyle gâvur çavuşu recmetmiştir.

İSMAİL

Recmetmiş, yani taşlayıp öldürmüş mü?

CEBECİBAŞI

Beli...

İSMAİL

Haydi efendim, yok öyle şeyler şimdi. Kim ne karışır. Hem neye?

CEBECİ NEFERİ

Bak hele, neye mi dirsin?

İSMAİL

Tabii değil mi ya, Ali'yle boşanmasaydılar kanun kadına belki ceza verirdi ama ondan sonrasında karışmak isteyenlere halt etmek düşerdi. Daha tuhafını söyleyeyim mi size, kadın bonocudan ayrılınca Amerikalı çavuşla evlendi de gazeteler birinci sahifelerine nikâh resmini bastılar.

CEBECİBAŞI

Gazete ne dimek?

İSMAİL

Herşeyi haber veren üstü yazılı kâğıt. 25 kuruşa satılır.

CEBECİBAŞI

Herşeyi haber verir mi?

İSMAİL

Ehh, gazete sahibinin istemedikleri hariç, herşeyi.

CEBECİBAŞI

Hımmm devam it.

İSMAİL

Böyle işte, gazeteler bu nikâhı şişirerek ilân ettiler.

CEBECİ NEFERİ

(Cebecíbaşı'ya kızgın) Behey sultanım, söyletmen şu put kıyafetli kâfiri.

İSMAİL

(Şaşkın) Sual soruyorsunuz, cevap veriyorum. Bu hiddet niçin? (Cebecibaşı'ya) Adamınıza birşey söyleyin.

(İsmail şimdi Cebecibaşı ile Cebeci Neferi arasındadır ve arkası Cebeci Neferine dönüktür. Cebeci Neferi tekmeyi sallar)

İSMAİL

(Şaşkın ve korkmuş, bağırır) Bu da nesi? Böyle şeylerden hoşlanmam ben.

CEBECİBAŞI

(Hiddetli) Ömer, tek dur.

İSMAİL

Yok ama, olmaz bu, fikirler tekme ile susturulmaz.

CEBECİ NEFERİ

Bre asılacak kâfir, ya neyle susturulur?

İSMAİL

(Cebecibaşı'ya) Canım adamına birşey söyle... **(Arkasını oğuşturur)**

CEBECİBAŞI

Bir bahadır yeğitsin sen. Kusura kalma. Ömer, buraya yerleştirileli söz dinlemekten kaldı. Affit.

İSMAİL

Estağfurullah, ben gideyim artık.

CEBECİBAŞI

Hemen gücenme. Sohbet ideriz işte. Koca Ali'nin derdini anladık. Ya senin derdin ne ola?

İSMAİL

Benim derdim mi?

CEBECİBAŞI

Beli. Çehrenden okunur. Sen de dertliye benzersin.

İSMAİL

Yok yahu, bunu da nereden çıkardın?

CEBECİBAŞI

Bre canım, anlat.

İSMAİL

Vallahi ne diyeyim, bilmem ki... Hakikaten benimki bir illet. Bir türlü geçmek bilmiyor. Yaşamaktan korkuyorum, insanlardan korkuyorum.

CEBECİBAŞI

Ne sebeple?

İSMAİL

Mazide çok fenalık gördüm; dost, arkadaş ve ahbaplarımdan. Bu yüzden içime düşen şüphe kurdunu bir türlü çıkarıp atamadım. Sen bilmezsin ne korkunç şeydir bu?... Büyüdükçe büyür, çoğaldıkça çoğalır. İnsanı kemirip bitirir. Senin anlayacağın ben şimdi bütün insanlardan fenalık bekliyorum. En yakınlarımdan dahi emin değilim. Ne karımın sevgisinden, ne çocuklarımın muhabbetinden, ne de dostların sadakatinden.

CEBECİBAŞI

Beşerin tab'ında şer ve fesat hâkimdir. Doğru söylersin.

İSMAİL

Bu durumda...

CEBECİBAŞI

Bu durumda ne dimek?

İSMAİL

Biz şimdi bu vaziyette demiyoruz, bu durumda diyoruz. Daha anlayamayacağın bir çok şeyler diyoruz ya...

CEBECİBAŞI

Hımmm, devam it...

İSMAİL

Hülâsa herkesten şüphe ediyorum, ailem efradından dahi...

CEBECİBAŞI

Aşırı varma, sonra azap çekersin.

İSMAİL

Çekiyorum ya, hem de ne türlü... İşte derdim bu benim. Ne istiyorum biliyor musun, elimde bir kudret olsa da karşımdakinin yüzüne bakar bakmaz kafasının içindekileri okuyabilsem...

CEBECİBAŞI

Farzit ki bu kudrete malik oldun, rahat idecek misin?

İSMAİL

Elbette...

CEBECİBAŞI

Bence hata, hatayı azim. Ziyadesiyle mükedder olursun.

İSMAİL

Ama şüpheden kurtulurum. Şu kafamın içini oyan şüpheden... Ahh, bir kabil olabilse...

CEBECİBAŞI

Bonocu Ali'ye bir faiden dokunmaz. Cem-i nukut ömrümce endişem olmadı. Âlemi rüşvetle harap etmek haddime düşmezdi. Ama elbet sana muavenet iderim. Bu elimden gelir.

İSMAİL

Ne gibi?

CEBECİBAŞI

Baka, hiçbir mesuliyet kabul itmem.

İSMAİL

Etme.

CEBECİBAŞI

Beni Cebecibaşı olarak tanırsın ama, Cebecibaşı kimdir bilir misin? Ordu-yu hümayunun iaşesi hep bizden sorulurdu. Onun için erzak mübayaa ittiğimiz cümle reaya daim benimle hoş geçinmek muradındaydılar. Bunlardan bir kıyafetli kâfir, bir akşam bana bir ziyafette bir kâhin vardı. Bana bir âyine verdi. Dilersen bunu bir müddeti muvakkate için sana tevdi ederim.

İSMAİL

Hahhh, ne işime yarar benim ayna. Bende ayna çok.

CEBECİBAŞI

Dime böyle. Bu âyineyi kime tutarsan derunundakileri bülbül misali sayıp döker.

İSMAİL

Yok canım...

CEBECİBAŞI

Hiç bir sırrı, hiçbir kastı nihan kalmaz. Hepsi aşikâr olur.

İSMAİL

Demek kafasındakileri olduğu gibi söyler haa... İnanmak güç.

CEBECİBAŞI

Bu âyineyi görende irade perişan olur. Derunundakiler olduğu gibi deheninden dökülür.

İSMAİL

İyi şey ama aklım halâ yatmıyor.

CEBECİBAŞI

Hele bir tecrübe idelim. **(Cebinden kararmış bir gümüş ayna çıkarır ve koluyla onu yükseğe kaldırarak)** Baka efendi, ayinenin derununa bak. Tevekkuf etme, şu anda ne tefekkür edersin?

(Bir kaç saniye için ışıklar söner. Yalnız ölgün bir mavi ışık sahneyi yarı buçuk görünür hale sokmaktadır. Şiddetli bir gök gürültüsü duyulur. Akabinde aynadan fışkıran bir ışık hüzmesi İsmail'in yüzünü aydınlatır. O, korku içinde çırpınmaktadır)

İSMAİL

Heyyy noluyor? Hoşlanmadım bu işten, açın, elektrikleri açın.

(Biraz sonra ortalık aydınlanacak ve herşey normale dönecektir. Ama İsmail artık ipnotize olmuş gibidir. Sesi uykuludur ve derinden gelir)

CEBECİBAŞI

Ohhh, yekdir Allah yek. Söyle dirim, tevekkuf itme şu anda ne düşünürsün?

İSMAİL

Herife bak, elindeki teneke parçasının sihirli ayna olduğuna beni inandırmak için nasıl da dil döküyor. Yok aptaldık zaar. Eğer bugün sağ olsaydı, mükemmel bir dolandırıcı olurdu bu herif, mükemmel... Kimbilir belki de zamanında öyle idi. Belli olmaz.

CEBECİ NEFERİ

Bak şu mel'unun vâzına. Sultanım, ur gidiye...

CEBECİBAŞI

(Aynayı cebine sokar, İsmail açılır) Bre bunlar ne sözler? Seni bu âyineyi alasın diye cebrü tazyik eden mi

var? Bir lütfu ihsandı bizimki... Vaz geçtik, geri alırız. Var git selâmetle...

İSMAİL

(Ellerini yüzünden geçirir) Aman yarabbi, ne oldum böyle ben? Birşeyler konuştum ama ne konuştuğumu bilemiyorum. Eğer saçmaladıysam affedin.

CEBECİBAŞI

Beli, hezeyan ittin ama, üzme canını, bağışladım... Ohhh, yekdir Allah, yek... **(Aynayı tekrar çıkararak)** Kail oldun mu? Alacak mısın?

İSMAİL

Bir saniye. **(Düşünür, sonra düştüğü tereddütten kurtularak)** Verin. **(Aynayı kapar ve yüksek sesle gülmeye başlar. Kapıya doğru yürürken)** Eyyy... Yandılar benim dostlar, benimkiler yandılar.

CEBECİBAŞI

Ohhh, yekdir Allah, yek...

*

BİRİNCİ PERDE

(Şişli'de iki sıra büyük apartmanların sıralandığı bir caddede bahçe içinde, nasılsa yıkılmayıp kalmış, eski, harap bir konak. Binanın ön cephesinin bulunduğu cadde böyle olduğu gibi arkasındaki geniş bahçenin de manzarası yine aynı olan, apartmanlarla dolu bir başka caddeye baktığını oyunda anlayacağız. Konağın hiç değilse 70 - 80 sene evvel, belki de daha önceleri döşenmiş bir salonundayız. Herşey eski modaya göre eski ve haraptır. Duvarlarda yaldızları dökülmüş çerçeveler içinde eski meşhur hattatların yazıları görülür. Tavandan, maden kısımları kararmış büyük bir âvize sarkmaktadır. Duvarlara kaplı yaldızlı motiflerle süslenmiş vişneçürüğü kâğıt solmuş, yer yer yırtıktır. Ağır Şam kumaşı geçirilmiş, koltuk ve kanape takımıyla pencereleri kaplayan ve yerlere kadar inen kadife perdeler, yerdeki yekpare halı da aynı durumdadır. Soluk, yırtık, tozlu... İkinci plânda cephede caddeye bakan iki büyük pencere vardır. Sağda ve solda vaktiyle yaldızlı nakışlarla süslü olduğu anlaşılan oymalı, iki beyaz kapı görülür. İkinci plânda iki pencere arasında geniş, lâkin harap durumda bir kanape, köşelerde iki büyük koltuk, yanlarda yine koltuklar, sandaldalyalar, cigara sehpaları mevcuttur.
Pencereden pek geniş olmadığı anlaşılan cad-

denin karşı sırasındaki büyük apartmanın ikinci katı ve bu katın salonu olduğu gibi görünmektedir. Karanlık henüz basmıştır. Konağın salonunun âvizesindeki ampullerden bir çoğu yanmadığı halde karşıdan apartman ışık içinde yüzmektedir)

BİRİNCİ MECLİS

(Hurşit - Esma - Gülsüm)

(Biri erkek diğeri kız olan iki kardeşin ikisi de aynı şekilde giyinmişlerdir. Kızın sırtında kapalı yakalı, nar çiçeği bir süveterle, mavi, dar bir pantalon, ökçesiz siyah yumuşak ayakkabılar, erkeğin sırtında ise siyah, yine kapalı yakalı bir süveter, siyah pantalon, beyaz çoraplar ve siyah makosenler vardır. İkisinin saçları da aynı uzunluktadır. Yani delikanlının saçlarının uzunluğu göze batmaktadır. Ama onun göze batan hussiyeti yalnız bundan ibaret değildir. Evvelâ bugünkü gençlerin sakalları cinsinden sakalı vardır, sonra tırnakları simsiyah, her tarafı da kirli ve pistir. Saçlarında, yüzünde kasıtlı bir ihmal kızda da görülmekte ise de o hiç olmazsa böylesine pis değildir)

(Perde açıldığı zaman Esma ve Hurşit, ikisi de birer pencerenin önünde karşı apartmanı seyrediyorlar, Gülsüm koşarak bir kapıdan girer, sahnenin ortasında biran durur, onlara ve etrafına bakınır, sonra yine koşarak öteki kapıdan çıkar)

Anadolu Üniversitesi

ESMA

(**Yüzünü dönmeden**) Soytaşlar'da bu gece yine ziyafet var. Bu kadar çok uşak. Hepsinin de üstleri başları ütücüden, kolacıdan yeni gelmiş, belli. Herifçioğulları bu temizlikten öylesine sıkılmışlar ki, hepsi de kazık yutmuş gibi kaskatı. Kadınlara bak, kadınlara. Boyunlarında, kulaklarında, kollarında bir katır yükü mücevher var. O kadar ağırlığı nasıl taşıyorlar bilmem.

HURŞİT

(**Pencerenin önünden çekilerek**) Yuhh, be, göbekli olmayan bir tek herif var mı şunların içinde. Yalnız göbekli değil, ellisinden altmışından aşağı olanı var mı namussuzların? Hangi dağdan inmiş bu avılar? Nerede gençler? Meselâ Soytaşlar'ın çocukları?

ESMA

(**Pencerenin önünden çekilerek**) Ehh, onlar da her halde bahçede, zıp zıp yahut kaydırak oynuyorlardır.

HURŞİT

Alay etme. Haberim var. Oğlan araba çalmaktan daha bir hafta önce yakalandı.

ESMA

Bu çaldığı yirminci araba imiş.

HURŞİT

Ya küçük hanım? Asıl malın gözü o. Bayılıyorum kıza öylesine korkusuz ki.. Güya evden mektebe, mektep-

ten eve gidip gelen masum kızcağız. Hangi mektep, hangi masum kız...

ESMA

Biliyorum, sabahleyin evden mektebe diye çıkıyor, doğru Yeni Lokal'in bodrum katına. Gelsin müzik, gelsin oğlanlar, ortalık da yarı karanlık... Akşam olunca mektep dönüşü vakti masum kız olarak istemeye istemeye eve geri geliş... Günde iki paket cigara içiyormuş. Lokale bıraktığı da ayda 400 lira diyorlar. Aferin kıza, takdir ediyorum doğrusu, yaşıyor.

HURŞİT

Yaşıyor mu? Traş etme, bizim için yaşamak var mı? Demin gösterdiğim göbekli, altmışlık ayılar bütün yolları kesmişler. Bütün delikleri tıkamışlar, yeni ilâçlarla ömürlerini o kadar da uzatıyorlar ki namussuzlar, en aşağı 70 - 80 sene... Geberip gittikleri zaman ehh para bırakıyorlar ama sen de gelmiş oluyorsun 40 yaşına. Ne yapayım ben ondan sonra parayı? Yalan bunlarda, ahlâksızlık bunlarda, eşkıyalık bunlarda, hile, rüşvet, dalavere bunlarda... Öylesine çürümüş ki bu insanlar, bu kuşaklar, kusasımız geliyor. Bir yığın çamur bunlar. Onlardan o kadar iğreniyorum ki ne yapıyorlarsa aksini yapmak bana zevk veriyor.

ESMA

Boş ver. Başımı şişirdin. Ceza olarak zula et bir cığara şimdi. **(Hurşit verir ve yakar)** Bu gece ne yapacaksın, sen onu söyle...

HURŞİT

Bu gece mi? Moruk gelsin, yemek yiyelim, tabiî der-

hal dışarı uğrayacağım. Bizim çete arkadaşlarıyla buluşacağız. Tabiî önce birer kız ayarlayacağız. İnek Necla ile Ayı Ahmet araba bulacaklardı. Bulurlar bulurlar, bulmazlarsa aşırırız. Doğru Boğaz'a. Kafayı tütsüleyeceğiz. Boğaz şimdi yavaş yavaş kalabalık olmağa başladı. İçtik mi içtik, kol kola veriyoruz, caddenin ortasından yürümeğe başlıyoruz. Arkamızdan yol isteyen arabaların, aralıksız öten klâksonları müzik gibi geliyor bize... Tabiî umurumuzda olmuyor. Enayiler boyuna fren yapıyorlar. Yahut motorları stop edip bekliyorlar.

İKİNCİ MECLİS

(Hurşit, Esma, sonra üvey anneleri Alev)

ALEV

(Girerek) Casus köpek, İsmail beyin casusu. Şu aptal kızın peşimi kovalamasından bıktım usandım bu evde... Nereye gidersem arkamda, naparsam anlamak ister. Gölgem gibi... Bazan bakıyorsun sırılsıklam salak, bazan bakıyorsun hepimizden akıllı. Menfaati olunca cin gibi, korkunç... İsmail bey de ona toz kondurmuyor. Rahmetli babasının mânevî evlâdıymış. O da bu aile efradından sayılırmış. Daha neler. Evlâtlık işte, besleme... Siz ne yapıyorsunuz burada çocuklar?

ESMA

Hiç, konuşuyoruz.

ALEV

Soytaşlar'da bu akşam yine ziyafet var.

ESMA

Evet, gördük.

ALEV

Ne çok araba geldi. Hâlâ da geliyor. Hem ne arabalar...

HURŞİT

Hiç birini gözüm tutmadı. Hepsi ağır, manda gibi hantal şeyler. Canına yandığımın şöyle kırmızı küçük, motoru kuvvetlendirilmiş, gaza bastın mı en aşağı 130'la giden bir spor arabayı hiç biriyle değişmem. Buna bir de antika klakson ayarlandın mıydı gel keyfim gel... Şöyle... **(İnceli kalınlı bir müzik parçası gibi ses çıkaran yeni klâksonların taklidini yapar)**

ALEV

Kadınların kılık kıyafetlerini çok beğendim. Omuzlarında vizon kap taşımayanı yok. Ama hepsi de kart karılar...

HURŞİT

Evet gördük, hepsi de maymundan üç gün önce doğmuşlar.

ALEV

İçlerinde bacakları çarpık olmayanı görmedim. Yürümesini bile bilmiyorlar.

ESMA

Ama her birinin milyonları var.

ALEV

Eyyy kızım, bugün istesek bizim de olur amma...

ESMA

Bizimde mi olur?

HURŞİT

Yapma abla, gıdıklanıyorum.

ALEV

İnan bana, hem de birkaç saat içinde. Yarın öğleye o imrendiğin spor arabayı sen de alabilirsin.

HURŞİT

Arabayı mı? Onu da alırım ama daha önce paraya ihtiyacım var benim, çok paraya... Bilemezsiniz ne kadar lâzım bir başka iş için. Kısa kes de sobalık olsun, banka mı soyacağız?

ESMA

Hayır sanmam, herhalde bir yerde gömülü bir hazine biliyor.

ALEV

Evet, bir hazine biliyorum. Öyle bir hazine ki, üstünde oturuyoruz.

HURŞİT

Alev abla, sen dergiler hesabına bulmaca tertiplesene...

ALEV

Çocuklar ben sizin üvey anneniz değil, arkadaşınızım. İkinizi de birer kardeş gibi severim.

HURŞİT

Beyler, asılmayalım, depoya gider.

ESMA

Hazine nerede?

ALEV

Bu ev, daha doğrusu arsası...

HURŞİT

Yuhh bee, ben de birşey yumurtlayacaksın sanmıştım.

ESMA

Babam satmıyor ki, biliyorsun.

ALEV

Sattırmalıyız, sattıracağız. Elele verelim.

HURŞİT

Bizim morukla yapsan şu işi daha iyi edersin. Biz elele verirsek, ancak millî oyunlar için ekip oluruz.

ALEV

Biraz ciddî olun. Şu işi iyice görüşelim. İstanbul'un

-en iyi en kibar semtindeyiz. Önü de arkası da iki ayrı caddeye bakan, derin, geniş cepheli bir arsamız var. Üstünde de Nuh Nebi'den kalma harap bir konak. Biz ne yapıyoruz bu arsayı? Sovan, domates, lâhana, biraz da çiçek ektiğimiz bir tarla olarak kullanıyoruz. Herkesi de kendimize güldürüyoruz. İşten anlayanlar söylüyorlar; yıkın şu berhaneyi, bu arsaya, ikisi şu caddeye, ikisi de öbür caddeye bakan arka arkaya vermiş dört apartman ferah ferah sığar. Derhal satın, elinize geçecek paranın dörtte biriyle mükemmel bir apartman katı satın alırsınız. Geriye yine bir servet denecek miktarda para kalacaktır. Afiyetle yersiniz, diyorlar. Bugün oturduğumuz bu ev, eve benziyor mu Allahınızı severseniz? Adı konakmış, ne işe yarar? Isıtmaya kalkış, ısıtamazsın, temizle temizleyemezsin. Üstelik bu virane, bu toz toprak, çürümüş tahta yığını insanın moralini de bozuyor. Bu köhnelik insanın içine siniyor. Hepimiz ona benzemeğe başladık. İçin için çürüyor, vakitsiz ihtiyarlıyoruz.

HURŞİT

Bizim öküz de bu hastalıktan ölmüştü. Boş ver böyle lâkırdılara. İşten anlayanlar şöyle diyorlar, böyle diyorlar diye bir lâf ettin demin. Kimmiş bu işten anlayanlar?

ESMA

Evet, sahi kimler bunlar?

ALEV

Meselâ, Faiz...

HURŞİT

Geç o namussuzu. O topumuzu suya götürür de susuz getirir.

ESMA

Sicilli dolandırıcı o.

ALEV

Açın gözlerinizi de dolandırılmayın. Hem o kendi hesabına konuşmuyor, arkasında iki tane milyoner var. Bizim Faiz'i komisyoncu olarak kullanmak istiyorlar. Akraba olduğumuzu bildikleri için bu da makul bir davranış. Çocuklar, arsaya 400 bin lira veriyorlar. Eğer ayak direrseк belki 50 bin, 100 bin lira daha arttırırlarmış. Al bir kaloriferli kat, kalandan her birimizin hissesine dünyalar kadar para düşer.

HURŞİT

Ama bütün bunlar hayal canım.

ALEV

Çocuklar bizim bu gidişimiz gidiş değil. Artık benden paso. Daha fazla dayanamam. Bu sabah ayna önünde saçlarımı tararken ilk beyaz teli gördüm. Yarın tabii bir tane daha göreceğim, öbür gün bir tane daha... Böyle böyle derken bir gün bakacağım ki, yüzüm buruşmuş, dişlerim dökülmüş, bir kocakarı oluvermişim. Hiçbir istediğimi yapamadan, bir an olsun gün görmeden, ihtiyarlık geliverмiş. Şu karşıki apartmanlara gelenleri gördünüz ya, nem eksik benim onlardan? Niçin onların her

şeyi var da benim hiçbir şeyim yok? Neden onlar mesut da ben değilim. Neden... Neden... Neden?

HURŞİT

Galiba budalalığından, budalalığımızdan.

ALEV

Hahh, gördün mü bak, bu lâfı beğendim. Evet budalalığımızdan bu halimiz. Ya sen Hurşit, babanın eline bakarak bir kart züppe oluncaya kadar herkesi kendine güldürecek yaşa gelinceye kadar, bekleyecek misin? Esma peki senin durumun ne olacak? O flört ettiğin adamın seni alacağını umuyorsan avucunu yalarsın. Ben iyi tanırım onu, kimler geçmedi elinden...

ESMA

Nereden çıkarıyorsun bunları?

ALEV

Bırak şimdi itirazı. Sen 40 ından sonra eline geçecek parayla sokak sokak jigola aramağa razı olacak mısın? Hayır, ben beklemem, ben razı olmam.

ESMA

Peki ama çare? Paraya benim de ihtiyacım var. Hem de pek çabuk, pek çabuk.

HURŞİT

Bana daha da lüzumlu. Şimdi elimde on bin onbeş bin lira olsa büyük bir dertten kurtulacağım. Ama moruk evi satmaya razı olmazsa yapılacak ne var? Çare?

ALEV

Bulacağız, düşünen bulur. Elverir ki, söz birliği, el-birliği edelim.

ESMA

Alev abla merak oldu, sen nereden biliyorsun benim herifi?

ÜÇÜNCÜ MECLİS

(Hurşit, Esma, Alev, sonra Faiz, sonra Gülsüm)

FAİZ

(Girerek) Dostlar, işte ben geldim, Faiz kulunuz.

ALEV

Hah, tamam, iyi adam lâfının üstüne gelirmiş. Biz de senden konuşuyorduk.

FAİZ

Benden mi konuşuyordunuz? Mutlaka aleyhimde bulunuyordunuz?

ALEV

Yok canım, nereden çıkarıyorsun bunu?

FAİZ

Otuz senelik hayatımda lehimde bulunan bir tek kimse görmedim de.

HURŞİT

Demek ağabey, gerileye gerileye nihayet 30'a kadar indin ha... Amma kafa ütülüyorsun be...

FAİZ

İşte buyrun, amcamın oğlu olacak kerata, daha merhaba demeden benimle alaya başladı.

GÜLSÜM

(Girerek) Alev hanım...

ALEV

Kız, sana yüz defa söylemedim mi, bana adımla hitap etme diye... Hanımefendi diyeceksin. Ne var?

GÜLSÜM

(Güler) Bir polis memuru geldi.

ALEV

Gülmeden konuş... Ne istiyormuş?

GÜLSÜM

Kapıda bekliyor, size diyecekleri varmış.

ALEV

Peki, geliyorum.

GÜLSÜM

Ama benim de diyeceklerim var.

ALEV

Nedir?

GÜLSÜM

Bu konakta bir tane hanımefendi vardı. Size de hanımefendi diyemem.

(Güler ve koşarak mukabil kapıdan çıkar)

ALEV

Terbiyesize bakın. İnsanı nasıl çileden çıkarıyor.

HURŞİT

Canım, deliye kızılır mı? Boşversene...

ALEV

Ben gidip bakayım, polis ne istiyormuş? Siz konuşun.

(Çıkar)

DÖRDÜNCÜ MECLİS

(Hurşit, Esma, Faiz)

HURŞİT

Oturalım.

FAİZ

Ayol ne havaî şeysin. Baban burada bulunmadığına göre evin erkeği sensin. İnsan biraz meraklanır. Polis niye gelmiş?

HURŞİT

Boşver. Bugünlerde kimseyi öldürmedim ki, meraklanayım.

ESMA

Faiz ağabey şu senin dolandırıcılık maceralarını bize anlatsana biraz.

HURŞİT

Ama tâ başından...

FAİZ

Bir kere dolandırıcılık kelimesini kullanmayın, gücüme gidiyor. Benim için en kaba ve merhametsiz davranışla ancak batakçı diyebilirsiniz, ama dolandırıcı asla... Ben kimseden dolandırmak maksadıyla para almam. Hüsnüniyetim vardır. Borcumu vermek isterim, fakat elimden gelmez. Benimki bir hastalık. Bakın size bir misal vereyim. Bir tarihte, ama oldukça eski bir tarihte mahalledeki kundura boyacısına 35 kuruş borcum birikmişti. O zamanlar kundura boyatmak 5 kuruştu. Herif bir iki defa istedi, baktım ki olmayacak...

HURŞİT

Verdin mi?

FAİZ

Hayır, mecburen yolumu değiştirdim. Önünden geçsem herif yakama yapışacak, onun için. Her akşam eve dönerken elli kuruş araba parası verip tâ arka yollardan dolaşmağa başladım.

(Hurşit ve Esma Gülerler)

HURŞİT

Yuh be, yaman herifsin...

BEŞİNCİ MECLİS

(Hurşit, Esma, Faiz, Alev, Gülsün)

ESMA

Ne imiş, ne istiyormuş polis?

ALEV

Hiç... hiç... mühim birşey değil. Sonra anlatırım. Sen bu akşam buraya neye geldin Faiz?

FAİZ

Yeni bir haber getirmeğe.

ALEV

Nedir?

FAİZ

Herifler fiatı 25 bin daha arttırdılar, 425 bin oldu. Sıkıştırdıkça sıkıştırıyorlar beni. Bu elimize geçen fırsat son fırsat. Vallaha böylesini bir daha bulamayız.

ALEV

Tamam, biz de sen gelmeden bu meseleyi konuşuyorduk. Faiz, biz üçümüz elbirliği ettik ve konağı satmağa karar verdik.

FAİZ

Pek güzel ettiniz ama, ya amcam? Yahu kaç para eder sizin kararınız? Benim Hilton Otelini satmağa ka-

rar vermemle sizin bu konağı satmağa kalkışmanız arasında ne fark var?

ALEV

İsmail beye kalsa o evet demez ama, dedirteceğiz. buna azmettik.

FAİZ

Bravvo ama, nasıl?

ALEV

Bak ben ne düşündüm? Sen oturup amcanın yazısını ve imzasını taklit ederek bir senet yazacaksın, ama çok eski tarihli bir senet. Güya amcan meselâ 25 sene önce ölmüş gitmiş olan bir dostundan 30 bin lira almış ve bu parayı ödememiş olacak. Adamın çocukları da babalarına ait evrakı karıştırırken bu senedi ele geçirecekler ve mahkemeye başvuracaklar.

ESMA

Peki bundan maksat?

ALEV

Maksat aşikâr değil mi? İsmail bey, yani baban derhal ödemesi lâzım gelen bu parayı bulamayacak ve konağı satmağa razı olacak.

FAİZ

Parlak fikir. Ama sevgili yengeciğim, üzme kendini, aradan 10 sene geçince zaman aşımına uğramayan hiç bir borç senedi yoktur.

HURŞİT

Yuhh be, akıntıya kürek çekiyoruz.

ALEV

Faiz, bu işi halletmeğe mecburuz. Dediğin gibi bu fırsatı kaçıramayız. Ya yapacağız...

FAİZ

Yahut da?

ALEV

Yahut da netice fena olacak.

FAİZ

Ne gibi?

ALEV

Bügünden kestiremem. Olduğu zaman görürsünüz. Çocukları bilmem, ama ben bu hayatı yaşamağa devam edemeyeceğim.

FAİZ

Demek mesele bu derece ciddî?

ALEV

Bu derece ciddî.

FAİZ

Evet ama önce amcamın konağı satması için hep beraber bir daha tazyik etmeliyiz.

ALEV

Faydasız.

ESMA

Ben de bu fikirdeyim ama yapalım.

FAİZ

Peki, size bir yol gösterdim diyelim. Benim kârım ne olacak? Bu yolun sonunda amcamla bütün münasebetlerimi kesmek zorunda kalacağım. Halbuki bilirsiniz kendisini çok severim.

HURŞİT

Biliriz ağabey biliriz.. Dokunaklı sözlerle ağlatma bizi.

FAİZ

Aile yadigârı son büyüğüm o.

ALEV

Sözü uzatma Faiz, tahammülüm yok. Ne kadar istersen alacaksın.

HURŞİT

Bir dakika... Bir dakika... **(Parmağını dudaklarına götürür. Sonra ayaklarının ucuna basa basa kapıya gider, kanadı birden bire açar ve kapıdan dinlemekte olan Gülsüm'ü yakalar. Kulağından tutar, içeri sürükler.)** Bir de başımıza bu çıktı. Ne yapıyordun kız orada? Öldüreceğim seni.

ALEV

Daima işi gücü kapılardan dinlemek.

(Gülsüm kulağını Hurşit'in elinden kurtarır, sonra bütün kuvvetiyle ona bir tokat indirerek sür'atle kaçar)

GÜLSÜM

Bir daha kulağımı çekersen daha fena yaparım. **(Güler ve çıkar)**

HURŞİT

(Yanağını oğuşturarak) Vay namussuz.... Fena canım yandı. Eli de öyle ağır ki...

ALEV

Bu kız evin içinde gitikçe tehlikeli olmağa başladı. İşte ben bu kadar söylerim. Acaba konuştuklarımızı duydu mu?

ESMA

Sanmam. Bu kapılar kolay kolay ses geçirmez.

FAİZ

Hem konunun ne olduğunu anlamaz sanırım.

ALEV

Öyle bir anlar ki...

FAİZ

Konuya dönelim. Ben kendi hissem için 40 bin lira diyorum. Çünkü amcamı 40 bin lira borçlandıracağım.

ALEV

Eee ben de bunu söyledim ya..

FAİZ

Kazın ayağı öyle değil yengeciğim. Ben icraya başvurup amcama tebliğ edilmek üzere 40 bin liralık bir ödeme emri hazırlatacağım.

ALEV

Eee hazırlattın?

FAİZ

Bu ödeme emri posta ile buraya gelecek ve katiyyen, ama katiyyen amcamın eline geçmeyecek. Yenge, ya sen, yahut çocuklar siz imza verip onu alacaksınız. Gülsüm'ün de işten haberi olmayacak ve aldığınız ödeme emrini imha edelceksiniz. Yahut daha iyisi imha etmeyip bir köşeye kaldırın, orada unutmuş olursunuz. Böylesi daha tabii..

GÜLSÜM

Evet sonra sonra..

FAİZ

Böyle yaptınız, aradan bir hafta geçti de amcam işin farkına varmadı ve itiraz etmedi mi borç kesbi katiyet eder.

ALEV

Amma yaptın ha, sahi mi?

FAİZ

Canım bu işin şakaya gelir tarafı var mı artık?

ALEV

Eee sonra?

FAİZ

Sonra ben tekrar icraya gideceğim. Amcamın Şişli'de bir konağı olduğunu bildireceğim ve bunun satılması suretiyle alacağımın kendisinden alınmasını isteyeceğim. İcra dairesi keyfiyeti amcama yine posta vasıtasiyle tebliğ edecek. Bu tegliğname de sizler tarafından imza mukabilinde postacıdan alınacak, ödeme emrinin yanına konacak. Amcam herşeyden habersiz kalmakta devam edecek ve bir müddet sonra bir sabah konağının haraç mezat satılacağını gazetelerden öğrenecek.

HURŞİT

Eee öğrendi mi hoşafın yağı kesildi demektir?

FAİZ

Hayır, ondan sonra hiçbir şey yapamaz. Artık konağın satılmasına ve 40 bin lira alacağımın verilmesine hiçbir şekilde mani olamaz. Böylece ben hissemi almış olur, meydanı ebediyen sizlere bırakırım.

ALEV

Bravvo Faiz, çok güzel, mutabıkız.

ESMA

Evet nihayet bu işte büyük bir fenalık da yok.

Hattâ hiç yok. Neticede babam daha çok güzel, daha çok konforlu bir eve sahip olmuş olacak ve bizler de para yüzü göreceğiz.

HURŞİT

Peki verir mi bakalım moruk paraları?

ALEV

Ne demek verir mi? Ben alırım. O tarafı bana bırakın.

HURŞİT

(Faiz'e) Ver elini ahbap, mutabıkız

FAİZ

Ama siz işe başlamadan önce kendisini bir daha kandırmağa çalışın.

ALEV

Olur.

HURŞİT

Haa Alev abla, aklıma gelmişken sorayım. Polis niye gelmiş demin biraz sonra anlatırım, demiştin.

ALEV

Senin geçen perşembe gecesi, yani altı gece evvel nerde olduğunu bilip bilmediğimi sordu. Bütün gece evdeydi, hiçbir yere çıkmadı, hepimiz şahidiz dedim İyi söylemiş miyim?

HURŞİT

Yaşa.

ESMA

Ne olabilir?

HURŞİT

Boş ver, umurumda değil.

FAİZ

Haa şimdi amcamın imzasıyla el yazısı lâzım bana. Yanımda dursun. Nasıl buluruz?

ALEV

Yazı odasına gidelim. Ararız. Bir şeyler bulunması lâzım.

FAİZ

Tamam, gidelim.
(Alev ve Faiz çıkarlar)

ALTINCI MECLİS

(Hurşit, Esma, sonra İsmail ve Cebecibaşı)

ESMA

Nedir bu mesele?

HURŞİT

Hangi mesele?

ESMA

Polisin gelmesi?

HURŞİT

Bilmiyorum.

ESMA

Sahi mi? Bana bir şeyler biliyorsun gibi geldi.

HURŞİT

Kapat çeneni, yok bir şey, asıl sen cevap ver bana. az evvel söylüyordun; pek acele çok paraya ihtiyacın varmış. Sebep?

ESMA

Seni ilgilendirmez.

HURŞİT

İyi amma ben senin ağabeyinim.

ESMA

Hafızan bazen şaşılacak süprizler yapıyor. Demek ağabeyim olduğunu anladın? Bırak bu meseleyi de söyle bakalım Faiz bu işte muvaffak olacak mı?

HURŞİT

Öyleye benziyor.

ESMA

Babamın koparacağı gürültüyü şimdiden duyar gibiyim. Acıyorum da adama...

(İsmail, arkasında Cebecibaşı girerler, Hurşit ve Esma babalarının içeri girdiğinin farkına varmamışlardır. Cebecibaşı'yı ise hiç görmeyeceklerdir.)

HURŞİT

İyi ama o bize acıyor mu? Biraz konyak içer misin?

ESMA

Var mı?

HURŞİT

Var, var... **(Bir koltuğun arkasından bir konyak şişesi ile bir bardak çıkarır)** Sen bardakla iç, ben şişeden çekerim.

ESMA

Bayıldım içki dolabına doğrusu.

HURŞİT

Ne yapayım, kimsenin eline geçmesin diye oradan oraya taşıyorum. Dumanı doğru çıksın, sen çekmene bak.

(Hurşit bardağa konyak koyup Esma'ya uzatır, kendisi şişeden içer)

ESMA

Bir sigara da isterim.

HURŞİT

Paket taşımaz mısın yanında? Hep benden otluyor-

sun. (**Yanındaki paketten iki sigara çıkarır, ağzında ikisini birden yakar, sonra birisini Esma'ya uzatır**) Al bakalım.

CEBECİBAŞI

Esselâmünaleyküm, Sultanım.

İSMAİL

Ayyy, sen de mi geldin?

CEBECİBAŞI

Beli. Bu kimseler kimler ola?

İSMAİL

Oğlumla kızım.

CEBECİBAŞI

Hımm devam it. Hangisi duhterin?

İSMAİL

Kızım mı, kırmızılısı..

CEBECİBAŞI

Bre bütün hututu aşikâr. Dübürü küşade. Hatun kısmına olur mu böyle libas?

İSMAİL

Kıyafetini mi söylüyorsun? Eyy şimdi bir çok genç kızlar, hattâ kadınlar böyle pantolon giyiyor. Bilmem, insan yavaş yavaş alışıyor.

CEBECİBAŞI

Lâtife edersin.

İSMAİL

Yooo, hayır, ciddî konuşuyorum.

CEBECİBAŞI

Bre duhan istimal eder.

İSMAİL

Evet, kadınlar artık erkekler gibi ve erkekler kadar cigara içiyorlar.

CEBECİBAŞI

Küulé müptelâ, görmez misin destinde piyale...

İSMAİL

Yaşı itibariyle içki vaka biraz erken ama şimdi içmeyen kadın da yok. Napalım, bu manzaralara kanıksadık biz artık. Bütün bir cemiyete karşı gelecek değilsin ya..

CEBECİBAŞI

Bre bu Dûzehnişin...

İSMAİL

Ne demek dûzehnişin?

CEBECİBAŞI

Cehennemlik.

İSMAİL

Vayyyy... Eee sonra?

CEBECİBAŞI

Bu düşehnişin kenduyu lisana düşürmez mı?

İSMAİL

Haa anladım, dile gelmez mi demek istiyorsun? Hayır, niçin gelsin. Nereye bakıyorsun, birini mi arıyorsun?

CEBECİBAŞI

Ömer'i ararım.

İSMAİL

Ne yapacaksın?

CEBECİBAŞI

Müzede sana ettiği muamelenin tekrarı icap edecek.

İSMAİL

Canım haklıyım ben, herkes böyle olunca kim, niçin dile gelecek, söyler misin?

CEBECİBAŞI

Bence berdar etmeli hepsini.

İSMAİL

Ne yapmalı?

CEBECİBAŞI

Asmalı..

İSMAİL

Yok deve..

CEBECİBAŞI

Lâyecuz... Ohh yekdir Allah yek.. Bre Ferzendin libası esved olan değil mi?

İSMAİL

Evet, siyah süveterlisi oğlum.

CEBECİBAŞI

Bre zülüfleri, kâhkülleri var?

İSMAİL

Şimdi moda.

CEBECİBAŞI

Moda ne dimek?

İSMAİL

Herkesin taklit ettiği...

CEBECİBAŞI

Bre bu hünsa.

İSMAİL

Görüşe bağlı.

CEBECİBAŞI

Her azası mülevves... Ne perişan çehre... Lihye de koyvermiş köçek...

İSMAİL

Sakalını mı söylüyorsun? Galiba bu da görenek.. Birbirlerine benzesinler diye mahsus yapıyorlar.

CEBECİBAŞI

Berdar itmeli.

İSMAİL

Ohhh sana kalsa asmadık genç bırakmıyacaksın.

CEBECİBAŞI

Lâyecuz.

İSMAİL

Gel bakalım da önüne geç. Câiz değil diyorsun ama ne yapmalı?

CEBECİBAŞI

Duhterler terzend olmuş, ferzendler duhter. Bunlar rûzu kıyamete âlâmet... Ohh yekdir Allah yek...

HURŞİT

Kara kara ne düşünüyorsun kuzum? Haydi öt. Öyle bir dalış daldın ki..

ESMA

Sen dalmadın mı?

HURŞİT

Hayır. Bu meredi çok severim. Ben keyif yapıyorum Keyiften sekiz köşe oluyorum.

CEBECİBAŞI

Ne didi?

İSMAİL

Anlamadım.

CEBECİBAŞI

Bre nasıl anlamazsın? Keyiften sekiz köşe oluyorum ne dimek?

İSMAİL

Gençlerin bugünkü dili... Sizinkiyle beraber son 75 yılda beş lisan konuştuk ve konuşuyoruz biz. Öyleki şimdi dede babayı, baba oğlunu anlamamağa başladı.

CEBECİBAŞI

Bre lisanı da mahvetmişsiniz. Ohh yekdir Allah yek..

İSMAİL

Benim bunda suçum ne yahu.

CEBECİBAŞI

Sana dimedim.

İSMAİL

Haa o zaman mesele yok.

CEBECİBAŞI

Zevcen hangi canipte?

İSMAİL

Buralarda olacak nerdeyse gelir.

CEBECİBAŞI

Ayinen yanında mı?

İSMAİL

Evet.

CEBECİBAŞI

Onu istimal itme, efrad-ı âilen için itme. Bir kez daha ihtar eylerim. Kalbi perişanın büsbütün rahnedar olmasın.

İSMAİL

Canım ben kendi isteğimle aldım. Bırak, keyfine bak.

CEBECİBAŞI

Pekâlâ, sen râna bilirsin. Şöyle hanene bir nazar kılayım. Benim harekâtımla mukayyet olma.

İSMAİL

Olur.

(Cebecibaşı çıkar)

ESMA

(Birden babasını farkederek) Aaa, babam gelmiş, ne zaman geldin baba? Hiç farketmedik.

(Hurşit isteksiz, isteksiz toparlanır. İçki şişesini ve bardağı yine aynı hal ile alır ve kapıya doğru yürür.)

İSMAİL

Hurşit biraz dur bakayım. Seninle konuşacaklarım var. Esma sen çekilebilirsin kızım.

ESMA

Peki baba.

YEDİNCİ MECLİS

(İsmail, Hurşit)

İSMAİL

Şimdi gelirken yolda Komiser Muavini İzzey beyi gördüm. Seni sordu.

HURŞİT

Ne olmuş?

İSMAİL

Ne olduğunu anlatmadan evvel sana bir sual sorayım. Siyah damalı açık kahverengi bir kasketin vardı senin. Hani acaip bir şey. Motorsiklette filan giyerdin. Pek herkeste bulunmaz.

HURŞİT

Ben onu kaybettim.

İSMAİL

Kayıp mı ettin? Ne zaman?

HURŞİT

Çok oldu. İstersen anneme sor.

İSMAİL

Anneme sor, anneme sor. Başka şahidin yok mu?

HURŞİT

Yok. Ne yapalım yani. Senin istediğin cinsten şahitleri yanımızda mı taşıyacağız.

İSMAİL

Hımm. Bana bak oğlum. Ben senin babanım. En yakının. İnsan kimseye söylemiyeceği şeyleri babasına söyler. Aynı kanı taşıyoruz. Sen benden olmuşsun. Haydi cesaret.

HURŞİT

Söyleyecek birşeyim yok.

İSMAİL

Kat'i mi bu cevabın?

HURŞİT

Evet, kesin.

İSMAİL

Pekâlâ (Cebinden aynayı çıkarak) Şuraya bak. Şu aynaya bak. **(Ortalık kararır. Aynı oyun)**

HURŞİT

Baba yapma baba fena oluyorum.

İSMAİL

Kokma hiçbirşey olmazsın.

HURŞİT

Başım dönüyor, gözlerim kararıyor.

İSMAİL

Şimdi geçecek dedim. Meraklanma. Haa ne diyordum. Komiser Muavini İzzet bey anlattı. Geçen Perşembe gecesi Levent'te bir ev soyulmuş. Ev sahipleri uyanmışlar. Hırsız kaçarken kasketini düşürmüş. Bizim İzzet bey kasketi gençler arasında gezdirip sordurmuş. Senin kasketin olduğunu söylemişler. Evi sen mi soydun?

HURŞİT

Şeyy, evet ben soydum. Tabii.. Yuuuh be eşşekoğlueşşekler. Dışarıdan bak yarım milyonluk villa. İçeri gir, tamtakır. Bir de uyanmazlar mı?

İSMAİL

Neler çaldın?

HURŞİT

İki küçük halı. bir masa saati, bir biblo. Değ-

mezdi ama, ne yapayım başka şey bulamadım. Para, mücevher yoktu. Ama zaten benim için çalacağım şeylerin kıymeti mühim değildi.

İSMAİL

Neden yaptın bu işi?

HURŞİT

Canım sıkılıyordu.

HURŞİT

Bu da sebep mi? Aman yarabbi, bizleri hiç düşünmedin mi?

HURŞİT

Ne alâkası var?

İSMAİL

Ailenin şerefini demek istiyorum.

HURŞİT

Boşver.

İSMAİL

Şu evi bana iyice tarif et.

HURŞİT

Dördüncü Levent'te Gül Bahçesi karşısındaki sarı ev.

İSMAİL

Bana bak gidip yalvaracağım, çaldıklarını tazmin

edeceğim. Şikâyetlerini geri alınazlar ve bir yanlışlık oldu demezlerse seni elimle polise teslim edeceğim.

HURŞİT

Nafile yorulma. Herif şantajcının biri. Polisten önce o beni buldu. İşi düzeltmek için 10 bin lira istedi. Baban, aile namusunu kurtarmak isterse bu parayı seve seve verir dedi. Nerede bulacağım 10 bin lirayı? Beklemiş, beklemiş, sonra polise gitmiş olacak. Yani senin anlıyacağın herife başvurmak faydasız. Bırak ne olacaksa olsun, bana vız gelir.... Şu kokmuş asalet, aile şerefi falan lâkırdılarıyla da kafamı şişirme kuzum.

İSMAİL

Neler söylüyorsun? Yok, hayır, bu kadar fena olamazsın. Mayanda bozukluk yok senin. Sen bence tahlit hevesinin kurbanısın. Zamanla düzlecek, uslanacaksın.

HURŞİT

Düzelmek uslanmak... Yani sizlere mi benzeyeceğim? Yuh bee...

(İsmail aynayı cebine koyar, Hurşit açılır)

İSMAİL

Gidi ahlaksız seni. Haydi defol buradan **(Bağırarak)** Defol.

SEKİZİNCİ MECLİS

(Evvelkiler, sonra Esma)

ESMA

(Koşarak girer) Baba, babacığım. Lütfen sakin ol

biraz. Bu kadar hiddet senin için iyi değil. **(Hurşit'e)** Ne yaptın?

HURŞİT

Hiçbir şey, neye kızdığını bilmiyorum. Baygınlık gibi birşey geçirdim ben. Kendime geldiğim zaman bağırıyordu.

ESMA

Haydi git, uzaklaş buradan. **(İsmail'e)** Sana ferahlık verici bir ilâç filan getireyim mi baba?

(Hurşit çıkar)

İSMAİL

İstemem kızım. Şimdi geçer, hatta geçti bile.

ESMA

Senin sinirlerin bozuk baba. İşinde çok mu yoruluyorsun?

İSMAİL

Ben mi yok canım.

ESMA

O halde bir şeye çok canın sıkıldı.

İSMAİL

Hem de nasıl.

ESMA

Unut onu.

İSMAİL

Kaabil olsa. Haydi başka şeylerden konuşalım biraz. Bırak bu bahsi. Sen farkında değilsin ama, Esma, son zamanlarda biraz şişmanlamağa başladın. Aman dikkat et.

ESMA

Yok değil baba.

İSMAİL

Nasıl değil? Baba gözü aldanmaz.

ESMA

Kilomda fark yok. Sana öyle geliyor.

İSMAİL

Tuhaf şey, belki de haklısın. Zaten bu pek mühim değil. Asıl mühim olan neşeni kaybetmen. O eski şen, şakrak halin söndü gitti. Kızım doğru söyle, herkesten sakladığın gizli bir derdin mi var yoksa senin?

ESMA

(Telaşla) Hayır, hayır baba. Hiçbir şeyim yok, hiçbir şeyim yok.

İSMAİL

Cevap verirken niye öyle telaş ettin. Haydi söyle bana, söyle babacığına. Keder, paylaşılınca azalır.

ESMA

Birşeyim yok ki baba, ne söyliyeyim?

İSMAİL

Yaa, demek böyle. **(Cebinden aynasını çıkararak)** Bak bakalım şu aynaya. Bak diyorum, bak, bak.

ESMA

Peki baba, bakıyorum baba, bakıyorum. **(Bir sinir krizi içinde boşanarak)** Bakıyorum.

İSMAİL

Kes ağlamayı, kes de konuşalım. Yoksa birisini mi seviyorsun?

ESMA

Evet baba, onunla çok acele evlenmek mecburiyetindeyim de, hemen.

İSMAİL

Nereden bu acele, hımmm. Demek böyle, akılsız kız. Madem ki böyle, evlenirsin. Kim bu adam, ailesi?

ESMA

Hiç kimsesi yok.

İSMAİL

Neci, ne iş yapıyor?

ESMA

Hiçbir işi de yok. Hiçbir şey bilmiyorum.

İSMAİL

Adamın günahına girme, talihsiz kızım. Seni iğfal etmesini bilmiş işte.

ESMA

Baba...

İSMAİL

Demek bir serseri, ipsiz sapsız bir adam. Peki hiçbir iş yapmayı da düşünmüyor mu?

ESMA

Düşünüyor baba. Bir orkestra kuracak.

İSMAİL

Hımm, ne yapalım o da birşeydir. Peki kursa ya orkestrayı.

ESMA

30-35 bin lira lâzımmış baba.

İSMAİL

Yoksa senden mi istiyor bu parayı?

ESMA

Öyle, evlenmemiz için bunu şart koşuyor.

İSMAİL

Vay it vayy. Esma, bu şerefsizliği nasıl yaptın?

ESMA

Affedersin baba.

İSMAİL

Haydi sen de git bakalım. Ama şunu bil ki çocuğu-

nu doğuracaksın, fakat o adamla evlenmiyeceksin **(Aynayı cebine koyar)** Her felâkete razıyım, ama onun ailem efradı arasına karışması felâketten de daha büyük bir şey olur.

ESMA

Off baba, başım dönüyor. Ne oldu?

İSMAİL

Neler olmadıki kızım, neler olmadıki...

DOKUZUNCU MECLİS

(Evvelkiler, sonra Cebecibaşının sesi, sonra Alev ve Faiz, sonra Cebecibaşının kendisi ve Hurşit)

CEBECİBAŞININ SESİ

İtidalini muhafazaya gayret et. Büyük bir imtihana maruz kaldın. Sana aynayı istimal etme demiştim.

İSMAİL

(Başını çevirerek) Yoo niye fena mı? Herşeyi öğreniyorum. Şüphelerden kurtulamıyorum.

(Alev ve Faiz girerler)

ALEV

Ne o Esma, ne oldun? Yüzün sapsarı.

ESMA

Babamın elindeki aynaya baktım, feno oldum.

ALEV

Başın mı döndü yoksa?

ESMA

Evet, hem de midem bulandı.

ALEV

Senin için fena alâmet.

İSMAİL

Ne demek o? Hayır, hiçbir şeyi yok.

FAİZ

Amcacığım merhaba.

İSMAİL

(Soğuk) Ayy, sen de mi buradaydın?

FAİZ

Evet, sizi beklerken kütüphanede biraz kitap karıştırayım dedim.

İSMAİL

Niye geldiniz yanıma? Bu dakikada yanlız kalmaya çok ihtiyacım var benim. Haydi gidin.

ALEV

Yooo, hayır İsmail bey. Durum nazik ve müstacel. Bekliyemeyiz.

İSMAİL

Nedir? (Cebecibaşı girer, gelir İsmail'in arkasında durur.)

ALEV

Faiz mühim bir haber getirmiş. Bu konağı satın almak isteyenler fiatı 25 bin lira daha arttırmışlar. Oldu 425 bin...

İSMAİL

Yine mi konağı satmak meselesi? Sizlere artık bu bahsi açmamanızı söylemiştim sanırım. İstemiyorum... **(bağırarak)** İstemiyorum...

ALEV

Ne bağırıyorsun kuzum? Sağır değiliz biz. Çocuk ta değiliz ki korkutacaksın. Sakin ol da meseleyi anlatayım.

İSMAİL

Sakinim.

ALEV

Dikkat et, yarım milyona yaklaşıyoruz. Yarım milyon bizim ancak rüyalarda görebileceğimiz bir servet.

FAİZ

Bu fırsatı belki bir daha ele geçiremezsiniz.

İSMAİL

Faiz, sen bu bahse karışma. Farzi mahal konağı satacak olsam bile sen işin içersinde varsın diye vaz geçerim. Niçin olduğunu da biliyorsun.

FAİZ

Peki amcacığım, peki karışmam.

ALEV

Konumuza dönelim. İsmail bey sen ancak kendi kaprislerinle meşgulsün. Bizleri hiç düşündüğün yok.

İSMAİL

Ne gibi?

(Hurşit girer, bir kenarda durur)

ALEV

Bizlere yaşattığın mahrumiyetlerle dolu hayatın farkında değil gibi konuşuyorsun. Her türlü yoksulluk içinde ömür sürmek, genç karın ve sevgili çocukların için hiç de kolay bir şey değil.

İSMAİL

Evet ama benimle evlenirken nasıl bir hayat yaşayacağını biliyordun. Sevgili çocuklarıma gelince... Hımm sevgili çocuklarım... Onların da babalarının yaşadığı hayatla yetinmeleri lâzım. Yaparlar yaparlar, yapmazlarsa yolları açık..

ESMA

Babacığım, hemen sinirlenme. Bu sözlere ne lüzum var şimdi? Çaresi olmazsa elbette katlanacağız. Ama çaresi var.

İSMAİL

Konağı satmak değil mi? Sen de mi bu fikirdesin? Öyle ya bu fikirde olman lâzım.

HURŞİT

Hatta ben de aynı düşüncedeyim.

İSMAİL

Sen ne yüzle bahse karışıyorsun, ne cesaretle yine yanıma geliyorsun?

CEBECİBAŞI

Cümle elbir olup hainlik haletin icra kılarlar, dikkatli ol.

İSMAİL

(Başını arkaya çevirip) Korkma, dikkatliyim.

ALEV

Kiminle konuştun, kime dikkatliyim dedin?

İSMAİL

Hiç kimseye, devam et.

ALEV

Biz 150 bin liraya çok güzel bir semtte asansörlü, kaloriferli bir apartman katı satın alabiliriz. Hem hepimiz daha insanca yaşarız, hem hepimizin de bol bol paramız olur.

İSMAİL

Olmaz.

ALEV

İşte daima aynı cevap. Nuh diyorsun, peygamber

demiyorsun. Seni yumuşatmak kabil değil. Ama bilmelisin ki, benim bu hayata bir daha geleceğim yok. Onun için senin mâziye bağlılığın yüzünden bu yüreğimi kararan sefilâne yaşayışa daha fazla tahammül edemem. Bu berhane gibi çöküyorum ben de..

İSMAİL

Konuşma tarzını beğenmedim. Yoksa sözlerin bir kararın ifadesi mi?

ALEV

Olabilir.

İSMAİL

Öyle de olsa, yine hayır..

ALEV

Demek son sözün bu..

ESMA

Yok olamaz, baba olmamalı..

HURŞİT

Değer mi, yuhh be...

CEBECİBAŞI

Hepsinin maksadı aşikâr. Bu kafile-i gafile güyâ en yakınların.. **(Hurşit'i taklid ederek)** yuhh bee..

(Cebecibaşı çıkar)

FAİZ

Kesin bu neticesiz tartışmayı. Amcamı fazla üzmeyin. Ben de anladım ki, artık başka çare yok.

İSMAİL

Çok konuşmayı sevmem. Ama bu mesele üzerinde de son defa olarak biraz duralım. Hayır, bu konağı satamam çocuklar. Burasını satmak bana göre bütün bir mâziyi satmak demektir. Hepiniz için iyi veya kötü var ama benim için artık istikbâl yok. Ben arkada bıraktıklarımla yaşıyorum. Bütün güzel günler, bütün kıymetli hatıralar, ailemizin bütün yadigârları hepsi burada... Onları elimden alın, ben ölürüm.

HURŞİT

(Yanındaki Esma'ya) Hadi, kurt masalı yine başlıyor.

ESMA

Hişştt...

İSMAİL

Babam, bu konakta doğup büyümüş, annem bu eve gelin gelmiş. Tavan arasındaki sandıkta hâlâ teli, duvağı, gelinliği durur. Mezarında belki kemikleri bile çürümüştür. Çürüsün, zararı yok, ama o burada bıraktığı hatıralarda hâlâ yaşıyor, hâlâ görüyoruz onu, bembeyaz bir melek gibi. O benim için sahiden bir melekti.

HURŞİT

Anasının kuzusu... Acıdım..

ESMA

Hadise çıkarma Hurşit, faydası yok.

İSMAİL

Babamı, upuzun boyu, yağız çehresi, çatık kaşları ve mahmuzlarının şıkırtılarıyla hatırlıyorum. Daima ben yattıktan sonra odama gelirdi. Ayaklarının ucuna basa basa yürür, uyuyup uyumadığıma bakardı. O zaman sımsıkı gözlerimi kapardım. Bunun üzerine eğilip, alnımdan hafifçe öperdi. O zamanki terbiye icabı babalar çocuklarını her dakika şap şap öpüp şımartmazlardı. Onun da sırmalı elbiseleri, nişanları, kurulacak yerine bastığınız zaman güzel bir hava çalarak vakti haber veren cep saati, hepsi yukarda, tavan arasında...

ALEV

Çok kıymet verdiğim bu öteberiyi olduğu gibi yeni alacağımız apartmana götürmek kabil...

İSMAİL

Ya şunları ne yapacaksın? Bak, dikkat et, duvar kâğıdının üstünde dört beş tane delik... Babamın kılıcını alıp mevhum düşmanlara karşı yaptığım hücumların izleri.. Bunlar benim mes'ut çocukluk günlerimi anlatıyorlar. Yanlız saadetten, yalnız neşeden ve oyundan ibaret beyaz günler. Bunları da götürecek misin? Kulak ver, dikkat et, havada çınlıyan sesleri duymuyor musun? Bunlar ilk çocuğumun doğduğu dakikalarda konak halkının koparddığı sevinç çığlıklarıdır. Bunları da götürecek misin? Yaaa o zamanlar burası bir harabe değil, muhteşem bir konaktı. İçinde dadıları, hiz-

metçileri, uşakları, ahçıları, seyisleriyle bir ordu beslenirdi. Havayı koklasana... Çocuklarımın annesinin her tarafta dalgalanan parfüm kokusunu, yahut ninemin lâvanta çiçeği torbalarından taşan rayihayı hissetmiyor musun? Bunları da mı apartmana, o taş yığınına nakledeceksin?

ALEV

Seni ayıpladım İsmail bey. Ölen karına olan aşırı muhabbetini bugünkü eşinin yanında olsun tekrarlama.. Çirkin şey bu...

CEBECİBAŞI'NIN SESİ

Cahile hitab, israfı kelamdır. Kulak asma, sohbetin pek güzeldi.

İSMAİL

(Başını çevirerek gaibe) İçimden taşanları söyledim. Eyvallah.

ALEV

Aaa vallahi bu adama bir şeyler oldu. Başını çevirip çevirip cinlerle perilerle konuşuyor.

GÜLSÜM

(Girerek) Ali bey geldi. Beyciğim Ali bey. Bana nasılsın dedi. **(Kimse kendisine aldırmaz, o da olduğu yerde kalır. Gözlerini dört açarak etrafta olup bitenleri anlamak ister.)**

İSMAİL

Hayır çocuklar satamam. Bu ev bana ait değil,

işte şu gördüğünüz âvize gibi, şu tavanı süsleyen nakışlar gibi, şu kapılar ve şu pencereler gibi, şu zavallı kızcağız gibi ben bu eve aidim. Zorlamayın, bu evi satamam... Satamam...

ALİ

(Koşa koşa girerek) Satma İsmail bey, satma.

İSMAİL

Gel dostum, gel benim yegâne dostum. Demek sen de benim gibi düşünüyorsun ha...

ALİ

Satma Beyciğim, bono fiyatları artacakmış. Şimdi çarşıda öğrendim. Hani böyle bir niyetin olduğunu söylemiştin ya bana, şimdilik vazgeç.

P E R D E

İKİNCİ PERDE

(Üç hafta sonra. Aynı dekor. Vakit öğleden sonra.)

BİRİNCİ MECLİS

(Alev, Hurşit, Esma)

ALEV

Elindeki gazeteyi yere atarak ayağa fırladı. Gözleri yuvalarından uğramıştı. «Benim evimi haberim olmadan nasıl satarlar? Kime borcum varmış, söylesinler, bakalım. Yalan, iftira..» diye bağırmağa başladı. Yumruğunu havada sallaya sallaya, «Onlara göstereceğim» derken bütün vücudu titriyordu. Mosmor olmuştu. Bayağı korktum. Sonra yatak odasına koştu, traş falan olmadan giyindi ve koltuğunun altında gazete, sokağa fırladı.

HURŞİT

Sen ilânı gördün mü?

ALEV

Gördüm, gazetenin ikinci sahifesinde. Gayri menkul satış ilânı, bilmem kaçıncı icra dairesinden... **(Bir borçtan dolayı paraya çevrilmesine karar verilen)** diye başlıyor ve bu evi, bahçesini, etrafıyla anlattırtan sonra açık arttırmanın hafta nihayetinde sabahleyin burada yapılacağını bildiriyor.

HURŞİT

Bu onun için tam bir şok oldu desene...

ALEV

Öyle..

ESMA

Şimdi nereye gitti dersin Alev abla?..

ALEV

Nereye olacak, tabiî icra dairesine. Orada kendisine yapılan işte yanlışlık bulunmadığını söylemiş olacaklar. Faiz'in adı, benim ödeme emrini ve icra teblinamesini aldığıma dair imzalar falan hep meydana çıkmıştır. Asıl fırtına şimdi oradan dönünce kopacak. Sıkı durmalıyız. Sizlerin tabiî, hiç, ama hiçbir şeyden haberiniz yok. Öyle davranacaksınız.

ESMA

İnme indireceksin adama.

ALEV

Ben bu işte yanlız başıma hareket ediyormuşum gibi davranma. Böyle yapacağımızı evvelinden konuşmuştuk.

HURŞİT

Doğru ama söylediği Esma... Sorumlulukta beraberiz. Yan çizmek yok.

ESMA

Canım ben sorumluluktan kaçmıyorum ki... Dilimin ucuna öyle geldi. Adama bir hal olursa...

ALEV

Zaten olmuş ona olanlar.. Daha kötüsü olmaz.

ESMA

Ne olmuş?

ALEV

Ayy görmediniz mi? Kendi kendine konuşuyor. Görünmeyen kimselere hitap ediyor.

HURŞİT

Yaa, farkındayız tabii.. Farkındayız, yuhh bee...

ALEV

Ben doğrusu korkmağa başladım.

ESMA

Yok canım, korkulacak bir şey olduğunu sanmam. Sadece sinirleri bozuk.

ALEV

Öyle ya, sizin için hava hoş. Onunla bir odada yatan benim. Geceleyin tatlı uykumdan iki elin boğazıma sarılmasıyla uyanacak olan da ben... Bu evde zaten bir deli varken bir yenisine ve daha korkuncuna katlanamayız.

ESMA

Daha neler, zır deli yapıp çıktın zavallıyı...

ALEV

Kızım ben her türlü ihtimali göz önünde tutmağa

mecburum. Can pazarı bu. Onun için Profesör Âyetullah beyi çağırttım.

HURŞİT

Kimin nesi Âyettullah bey?

ALEV

Adını duymadın mı? Meşhur sinir mütehassısı. Bir arkadaşımın babası oluyor.

ESMA

Babam muayene olunmak istemeyecektir.

HURŞİT

Sen işin o tarafına boş ver de asıl üzerinde durulması gereken noktaya parmak bas. Doktor deli derse ne olacak?

ALEV

Tabii doğru tımarhaneye. Bu arada vesayet altına da aldırırız herhalde kendisini. Bundan ne türlü istifâde edeceğimizi henüz bilmiyorum, düşüneceğim.

ESMA

İçimde kötü şeyler yapmağa doğru gidiyoruz, hissi var.

HURŞİT

Vay ukalâ vay, al beş paralık da bundan. (Alev'e) Korkmağa başladı. Çoluk çocukla iş görmek böyledir işte. Yuhh be...

İKİNCİ MECLİS

(Evvelkiler, sonra İsmail)

(İsmail koltuğunda söz konusu olan gazete bulunduğu halde girer. Beklediğimiz gibi heyecanlı değil, bilâkis garip bir şekilde sakindir. Hepsi ona doğru döner veya yürürler)

ALEV

Ne oldu, yanlışlık anlaşıldı değil mi?

İSMAİL

Hayır, herşey kanun ve nizamına göre usulünce yapılmış. Ortada hiçbir yanlışlık yok.

ESMA

Meseleyi biz de şimdi annemden öğrendik baba. Eyy öyleyse demek ki birine borcun varmış.

HURŞİT

Bu kadar unutkanlık olur mu baba?

ALEV

Kimmiş alacaklı? Kaç paraymış borç?

İSMAİL

Biliyorum, hepinizin ki rol ama bunu suçluluğunuzu örtmek için mi yoksa benimle alay etmek için mi yapıyorsunuz, işte bunu henüz anlayamadım.

ALEV

Bunlar nasıl sözler İsmail bey? Hangi suçtan bahsediyorsun? Bizim bu işte kabahatimiz ne?

ESMA

Daha on dakika evveline gelinceye kadar Hurşit'le ben ödeme emri nedir, icra ilânı nasıl olur, bunu bile bilmiyorduk. İstersen yemin edelim.

İSMAİL

Yeter, kesin. Budalaların aklı başında insanları olamaz. Faizi anlıyorum. Hattâ sahte senetle beni borçlu çıkardığı için ayıplamıyorum bile onu. Faiz gibi bir akrabam olduktan sonra elbet günün birinde böyle bir darbe yiyecektim. Belliydi.

ALEV

Demek bu işi tertipleyen Faiz ha...

ESMA

İşte bunu hiç beklemiyordum. Hem de sevgili amcasına karşı...

HURŞİT

Vay namussuz, yuhh be...

İSMAİL

Bırakın da devam edeyim. Benim gücüme giden, beni çileden çıkaran bu değil. Aklıma sığdıramadığım, en yakınlarımın bu serseriyle, bu namussuz köpekle elbirliği etmeleri.

ALEV

Bu da ne demek oluyor İsmail bey? Sözlerinden hiçbir şey anlamamağa başladım.

İSMAİL

Elbette anlamıyacaksın iki gözüm, elbette anlamamazlığa geleceksin. Bana bak, bırak bunları. Bu, beyhude oyundan vazgeçin. Biraz evvel de söylediğim gibi Faiz, sahte senetle beni kendisine 40 bin lira borçlu vaziyetine soktu. Soktu ama evime gönderilen ödeme emri elime geçseydi elbette derhal itiraz edecek, bu sahtekârlığı ortaya döküp onun dalaveresine kurban gitmekten kurtulacaktım. Ondan sonra gelen icra tebliğini görmüş olsaydım, yine itirazı basıp konağın haraç mezat satılığa çıkarılmasını önleyecektim.

ALEV

Eeeey görmedin mi?

İSMAİL

Yaa tuhaf değil mi, gülünecek şey... Görmedim işte. Bana bakın, zevzeklik istemem, görmedim, çünkü postacıdan bunları benim yerime sevgili karım aldı ve ben görmeyeyim diye imha etti.

ALEV

Yine mi iftira? Aa vallahi fazla geliyorsun İsmail bey. Suçu, kabahatı benim üstüme yıkmaktan kolay şey yok, senin için. Bu evde ne olursa zaten daima mes'ul benim. Her zaman yaptığın şeyim. Beni lekelemek sana zevk veriyor. Bıktım usandım artık bu hare-

ketlerinden. Bıktım usandım daima suçlu görülmekten. Faiz kim? Senin akraban. Onu sahtekârlığına ben niye vasıta olayım? Bana sen mi yakınsın, yoksa o mu? Hem bu işte kazancım ne? 40 bin lira o kadar büyük bir para mı ki, onu paylaşmak için Faiz serserisiyle sana karşı ortak olacak derecede alçalayım? Tenezzül etmem buna. Beni tanımamışsın. Evet, bak, itiraf edeyim, şimdi hatırladım, inkâr edecek değilim. Postacıdan ayrı ayrı tarihlerde imza verip iki kâğıt aldım. Ve galiba mutfakta, en göz önünde bir yere, buz dolabının üstündeki örtünün altına koydum, sana vermek için. Demek o kâğıtlar bunlarmış? Ama sonra unutmuşum işte vermeyi. Unutmuş olamaz mıyım? Bir sürü reklâmlar, dâvetiyeler, ıvır zıvır gelmez mi sana? Hani bakmadan sepete atarsın? Onlardan sandım işte. Onun için ehemmiyet vermedim. Bu da kabahat mı? Eğer bir maksadım olsaydı bu kâğıtları yırtıp çöp tenekesine atmaktan kolay şey var mıydı benim için? Git bak, kâğıtları söylediğim yerde bulamazsan o zaman istediğin hükmü ver.

İSMAİL

Bunları imha edemezdin. Çünkü postacıya verdiğin imzalar nasıl olsa meydana çıkacaktı.

ALEV

Bana bak, ben kadınım, hukuk tahsilim yok. Avukat değilim, hâkim değilim. Biraz evvel Esma'nın da söylediği gibi ödeme emri nedir, nasıl olur, icra tebliği ne şekildedir. Ömrümde görmedim. Neyin ne mânaya geldiğini bilmem. Zaten onları okumadım ki... Bu evin işleri başımdan aşkın. Üstelik gelen kâğıtları elime alıp uzun uzun tetkik etmek benim harcım değil.

(İsmail'in göremeyeceği bir noktada duran Hurşit sağ avucunu açarak bütün parmaklarını birleştirip Aleve, «Çok iyi, mükemmel» mânasına gelen bir işaret yapar)

HURŞİT

Baba...

İSMAİL

(Süratle dönerek) Baba... Ne var? Hâlâ baba demeğe yüzün varıyor demek?

HURŞİT

Ne oldu, ne yaptık?

İSMAİL

Polisin şu kasket meselesinin arkasını kovalamaktan niçin vazgeçtiğini hiç düşünmedin mi, Levent Gecelerinin kahramanı?

HURŞİT

Biz ne yapmışız canım? Hadi iftira sırası bize geldi. Yuhh be...

İSMAİL

Çekil git bu odadan. Esma sen de. Annenizle yalnız kalmak istiyorum.

ESMA

Peki babacığım.

(Esma ve Hurşit çıkarlar.)

ÜÇÜNCÜ MECLİS

(Alev, İsmail, sonra Cebecibaşının sesi)

ALEV

Canım İsmail bey, bu kadar üzülmenin mânası var mı? Dediğim gibi bu 40 bin lira büyük bir para değil, bir yerden borç al ver, konak kurtulsun. Napalım, kader böyleymiş der, yavaş yavaş öderiz.

İSMAİL

Bunu söylemek kolay. Nereden bulayım? Kimden isteyim? Kapı kapı dolaşıp borç mu dileneyim? Zaten pek az dostum var, onlardan da mı olayım? Konağı ipotek etsem muamelesi haftalarca sürer. Halbuki altı gün sonra burası haraç mezat satılacak. Hoş ipotek demek de konak satıldı demektir ya... O faize dayanılır mı?

ALEV

Öyleyse bırak satılsın canım. Aramızdaki mesele de böylece kendiliğinden hallonulup gider.

İSMAİL

Hahh tamam, bravvo... Buldum. Şimdi sebebi keşfettim. Elbette bir kaç bin lira karşılığı faize ortak olmazdın sen. Ama bu işten senin payına konağın satılması düşünce sevine sevine peki dedin, değil mi?

ALEV

Yalan söylüyorsun, yalan...

İSMAİL

Hayır. Bence herşey gün gibi aşikâr ama hakikati de senin ağzından dinleyeyim. Sen istedin. Şu aynaya bak bakalım, bak.

(Ortalık kararır, aynı oyun)

ALEV

Dur, ne yapıyorsun, her taraf karanlık oldu. Başım dönüyor.

İSMAİL

Telâş etme, hiç bir şey olmayacaksın. Şimdi suallerime cevap ver. Faiz'le beraber hazırladınız bu plânı değil mi?

ALEV

Beraber hazırladık.

İSMAİL

Beraber kimler? İkiniz, yalnız mısınız?

ALEV

Hurşit'le Esma da var...

İSMAİL

Hmmmm, sevgili çocuklarım. Demek onlar da müşterek?

İSMAİL

Aman, ne güzel manzara benim için... Ne iftihar

verici bir durum... Çocuklarımın, sizinle niçin elbirliği ettiklerini biliyorum. Peki, ya sen?

ALEV

Ben, yaşamak istiyorum İsmail bey, sadece yaşamak. Sen kâfi derecede yaşamışsın artık, bırak biraz da biz yaşayalım.

İSMAİL

Yaşamak, yani sana göre kürkler, otomobiller, elmaslar...

ALEV

Evet, ne zannettin ya... Kürkler, otomobiller, elmaslar... Sana bunlar için varmıştım. Ama bütün ümitlerim boşa çıktı.

İSMAİL

Kes, sen sandığımdan da basit ve bayağı imişsin.

ALEV

Ne söylersen söyle, önümüzden çekil... Beyhude yere ezilmeyesin. Çünkü herşeyi, yaparım, herşeyi göze alırım.

İSMAİL

Yetişir, kapat çeneni, kapat.

ALEV

Nasıl olsa dediğimiz olacak. Bu neticeyi hiç kimse değiştiremez. Bu...

(İsmail aynayı kadına tutmakta devam ettiğini, bu yüzden konuşmasının sürüp gideceğini anlar. Aynayı cebine koyar, Alev susar ve ayılır)

ALEV

Ne oldu bana, birden kendimi kaybettim. Sebep o ayna... Esma da söylemişti.

İSMAİL

Görüyorum, çelik bir ağ içinde mahpusum. Ölürüm de satmam bu konağı diyordum. Ama işte ölmedim ve satıyorum. Ne kolay oldu bu iş. Ne yapabilirim, mücadeleyi terketmeli... Şöyle, başımı eğmeli, boynumu uzatmalıyım ki, karımla iki çocuğum ona sağlamca bir yular geçirsinler. Geçirsinler de son günümün gelmesini bekleyerek arkalarından onların gittikleri yere gideyim. Tıpış tıpırş... Tıpış tıpış...

CEBECİBAŞININ SESİ

Nevmid olma sultanım... Gün akşamlıdır deriz ama her akşamın da bir sabahı olur...

İSMAİL

Sanmam, artık herşey bitti. Senin gibi nikbin olmam için hiçbir sebep kalmadı.

ALEV

Aaa bak yine kendi kendine konuşuyorsun. Ne oluyorsun kuzum İsmail bey, nen var?

İSMAİL

(Gaibe) Bak görüyor musun, beni böyle konuştura konuştura adımı deliye çıkardın. Sesini yalnız bana duyurman, yalnız bana görünmen doğru değil.

CEBECİBAŞININ SESİ

Onların da sırası gelir sultanım. Onlara görüneceğimiz sıra da gelir. Üzme canını...

İSMAİL

Gelir, gelir ama iş te işten geçer.

ALEV

Yoo, bu böyle devam edemez. Hastalık ilerlerse sonu kötü olur. Artık ondan sonra hiçbir şey yapamayız. Bir arkadaşımın babası olan doktor Ayetullah bey biraz sonra beni görmeğe gelecek. Ben çağırdım. Seni de muayene etmesi lâzım İsmail bey. Böyle istiyorum. Böyle yapmamız elzem.

İSMAİL

Hahhh, tamam, işte bir bu eksikti.

DÖRDÜNCÜ MECLİS

(Evvelkiler, sonra Gülsüm ve Ali)

GÜLSÜM

(Girerek) Ali bey geldi, Bonocu Ali bey, müzeden. Biliyor musunuz çok hoş adam. (Güler) Benim yanağımı okşadı, bana hatır sordu.

ALEV

Çok konuşuyorsun. Kes gevezeliği, buyurun dedin mi?

(Gülsüm cevap vermez, başını öbür tarafa çevirir, Ali girer)

ALİ

İsmail bey, beyciğim neredesin? Meraktan çıldıracaktım.

İSMAİL

(İstemeye istemeye halsiz) buradayım Ali, gel bakalım. Bonolardan haber var mı?

ALİ

Gözü kör olsun onların, bulundukları yere demir atacağı yalanmış. Meraktan çıldıracaktım beyciğim. Sen bugün müzeye gelmeyince mutlaka hastalandı dedim. Hastalandı, çünkü bu kadar sevinçli bir günümde İsmail bey müzeye gelmemezlik etmez dedim beyciğim.. Anladın mı?

İSMAİL

Ne oldu Ali, Hayrola, yüzün pek gülüyor...

ALİ

Nasılsın gülmesin? Tam 50 bin lira mirasa kondum beyciğim. 50 bin lira. Eyy çok para bu, ben 50 bin lirayla bir değil beş kıza çeyiz düzerim. Anladın mı beyciğim. Artık bono falan pek umurumda değil.

İSMAİL

Nereden geldi bu 50.000 lira? Nasıl mirasa kondun?

ALİ

Sana anlatmamış mıydım? Doğru, dün akşama kadar ben kendim de inanmıyordum ki sana anlatayım. Beyciğim, bundan bir müddet evvel bizim köyden bir mektup aldım. Dayın öldü, nesi var, nesi yoksa sana kaldı, diyorlardı. Ben böyle bir dayım olduğunu anamdan duymuştum, ama yüzünü hiç görmemiştim. Onun için miras meselesine pek inanmamıştım. Ama dün akşam paraları alınca ayaklarım suya erdi. Allah gani gani rahmet eylesin. Tam 50.000 lira bırakmış bana. 50.000 lira çok para beyciğim.

ALEV

(Gülsüm'e) Kız, bana bak ne duruyorsun sen burada?

GÜLSÜM

Niçin durmayacağım?

ALEV

(Üzerine yürüyerek) Hadi aşağı diyorum sana.

GÜLSÜM

Bana bak, üstüme yürüme, bir yerini kırarım. Sonra İsmail amcam çok üzülür.

ALEV

İsmail bey şuna baksana... Terbiyesini ver, rica ederim.

İSMAİL

Hadi git kızım, hadi yavrum...

GÜLSÜM

Peki İsmail amca...
(Gülsüm çıkar)

İSMAİL

Canım sana yüz kere söyledim, hizmetçi muamelesi etme şu kıza... Etme ki, kötü karşılık görmeyesin...

ALEV

Hizmetçi değil de nedir ya... Bence bal gibi hizmetçi.

İSMAİL

Çok memnun oldum Ali, emin ol, öylesine sevindim ki.

ALEV

Eyyy demek şimdi iş bir damat beklemeğe kaldı ha?

ALİ

Damat mı, o kolay. Şu masanın üstüne bir damla tatlı damlat da gör on dakikada kaç sinek üşüşür... Damat dediğinin sinekten farkı ne ki?

İSMAİL

Vallahi ne desen haklısın... O sonuncu talip çok çektirdi sana.

ALİ

Boyu devrilsin beyciğim. Evlât, yapma, al şu kızı. Aaah kayınbaba, çeyiz isterim. Evlât, yapma, al şu kızı. Olmaz dedik kayın baba, düğün mesarifinin yarısını sen göreceksin. Kız bir tarafta ağlar, ben bir tarafta kötü kötü düşünürüm. Neyse bırak bunları şimdi beyciğim. Senin neyin var? Niye gelmedin bugün müzeye? Sen gelmedin mi müzenin işleri yürümez beyciğim. Herkes seni aradı. Niye gelmedin?

İSMAİL

İşim vardı Ali.

ALİ

Yok, eğlenme... Bak sakalların çıkmış, gözlerin de şişmiş, rengin de uçmuş. Tasarruf bonosu gibi bir garipliğin var. Bugün satsam üçte birden aza gidersin. Oturalım. Hanım kızım şimdi bize birer kahve söyler...

ALEV

Kahve mi? Aaa tabiî, şimdi...
(Alev çıkar)

BEŞİNCİ MECLİS

(Ali, İsmail, Gülsüm)

ALİ

Beyciğim, bana bak, biz etle tırnak olduk artık. Kaç

senelik arkadaşlık bu? Para biter, mal mülk yaşar, karı başkasına kaçar. Ama dostluk kalır. Gün geçer, dostluğun kıymeti artar. Derdini bana söyleyemeyeceksin de kime anlatacaksın beyciğim? Söylemezsen söylemezsin, ama kulağını aç da dinle, sen söylemedin miydi ben şu iskemleden kalkmam. Sabaha kadar söylemezsen sabaha kadar kalkmam, anladın mı beyciğim? Benim bu dünyada kimim var? Bir kızım var, yarın kocaya gitti miydi haritadan silerim, bir de sen... Gerisi kuru kalabalık. Sen bana derdini açmazsan ben bu gece uyuyamam beyciğim...

İSMAİL

Hiç sanmam canım, bir dolandırıcı namussuz...

ALİ

Hangi dolandırıcı namussuz? Bugün sokakta rastladığın on kişiden sekizi dolandırıcı namussuz...

İSMAİL

Akrabamdan Faiz adlı namussuz...

ALİ

Vay namussuz vay...

İSMAİL

Bir hukukî dalavere ile benim sırtımı yere getirdi. Sahte senet düzüp beni 40 bin lira borçlu çıkardı. Bu borcu ödemediğim için şimdi konağı satıyorlar.

ALİ

Yaparlar beyciğim, anladın mı yaparlar... Bugün

kötü gün. Şu parmağım, gördün mü şu parmağı, işte bu yanındaki parmağa inanmayacak beyciğim. Konağın satılmasına üzüldün demek...

İSMAİL

Nasıl üzülmem...

(Gülsüm bir kapıdan girer, durarak bir müddet konuşulanları dinler, sonra öteki kapıdan çıkar)

ALİ

Peki, 40 bin lira borcu verecek olursan...

İSMAİL

Verecek olursam mı tabiî herşey düzelir ama...

ALİ

Peki, hiç düşünmedin mi, senin Ali diye bir kardeşin var beyciğim? Bu kardeşinin köyde bir dayısı var, bu dayının 50 bin lira parası var. Bu fıkara dayı ölünce mirası Ali'ye kaldı, şimdi Ali'nin 50 bin lirası var beyciğim.

İSMAİL

Ne demek istiyorsun?

ALİ

Kalk dinini seversen, kalk gidelim, şu borcu verelim, sonra dönüşte birer birer bonocuları dolaşalım, bakalım fiatlar ne kertede...

İSMAİL

Ben sana bir şey söyleyeyim mi, böyle bir parayı asla kabul etmem ben.

ALİ

İsmail bey, beyciğim, etmezsen tabii etmezsin ama, ben de sana bir şey diyeyim. Ben dini bütün bir adamım. İşte yemin ediyorum, vallahi, billâhi, tallahi şimdicik paraları ortaya döker, cebinden kibrit kutusunu çıkarıp bir kibrit çakar, hepsini teker teker yakarım, anladın mı beyciğim? Ne olacakmış yani, benim kız altı ay daha bekler... Beklerse ne çıkar, kokar mı, yoksa kurtlanır mı? Bu kadar bekledi, altı ay daha bekleyiversin. Görürsün altı aya kadar bonolar artacak. Herşey düzelecek. Anladın mı? Hadi yürü... Bağışlıyorum zannetme ha... Borç vereceğim bunu sana beyciğim... Ha bana bak senin borcu verdikten sonra bana kalan para belki çeyize de yetişir.

ALTINCI MECLİS

(İsmail, Ali, Gülsüm, Alev)

(Gülsüm elinde kahve tepsisi girer, tepside iki fincan kahve vardır, onu Alev takip eder).

ALEV

(Gülsüm'ü işaretle) Burada mıydı? Yoksa kapıdan içersini mi dinliyordu bu. Kapı önünde yakaladım.

İSMAİL

Buradaydı.

ALEV

Sen biraz içeri gelir misin İsmail bey... Başladığımız şu doktor bahsini bitirelim.

İSMAİL

Burada konuş.

ALEV

Hayır doğru değil. İstemiyorum. Yalnız bir dakika sürecek, fazla değil.

İSMAİL

Geliyorum.

(Önde Alev, arkada İsmail çıkarlar)

ALİ

(Kahve veren Gülsüm'e) Eyvallah, kahve pişirenlerin çok olsun.

GÜLSÜM

(Tepsiyi bir iskemlenin üstüne koyar, sonra etrafına bakınır, elini koynuna sokar, oradan çıkardığı kapaklı altın cep saatini uzatır) Al bunu da...

ALİ

O nedir?

GÜLSÜM

Saat, altın saat. Binbaşım yolladı. Güle güle kullansın dedi.

ALİ

Binbaşı da kim?

GÜLSÜM

Binbaşı değil, Binbaşım. Tanımıyor musun? İsma-

il amcanın babası, benim de babam. Hatıram olsun dedi. Kulandıkça beni hatırlar, dedi.

ALİ

Amma yaptın kız, İsmail beyin babası öleli 15 seneyi geçiyor. Ne 15 senesi, tam 17 sene.

GÜLSÜM

Kim demiş... Kim demiş? Binbaşım sağ, senin gibi sağ. Binbaşımı da sağ, hanımefendi de sağ... İkisi de hep sağ. Yukarıda tavan arasında otururlar, benimle konuşurlar. Binbaşım al götür bu saati ona dedi.

ALİ

Peki, binbaşı...

GÜLSÜM

Ne kalın kafalısın, binbaşı değil, binbaşım...

ALİ

Binbaşım niye veriyor bu saati bana?

GÜLSÜM

Bu saati mi? **(Güler)** bilir miyim ben... Bu saat çok güzel saattir bak, şurasına basınca içinde çalgı çalar. **(Saati dinler)** Binbaşım niye verdiğini söylemedi. Bilirsin, çok konuşmaz o. Ama sen iyi adamsın. Binbaşım kadar seviyorum seni. Hanımefendi kadar seviyorum seni. İsmail amcam kadar, bu konak kadar seviyorum seni.

(İsmail girer).

ALİ

İsmail bey, beyciğim, bak kız bana ne verdi?

İSMAİL

Gülsüm mü? Aaa babamın saati...

ALİ

Ama tabiî almış değilim, anladın mı? Kusura bakma. Öyle göründüm...

İSMAİL

Niye? İsterse tabii verebilir. Babam ölümünden bir sene evvel onu manevî evlâd olarak almıştı. Yani kardeşim sayılır. Muhakkak ki, ailenin fertlerinden biridir ve bu konak herşeyiyle biraz da onun olmak gerekir. Gülsüm, gel bakayım buraya, gel benim talihsiz yavrum, senin o bulutlarla kaplı kafanın içinde neler var ki, bazan bu kadar güzel, beni bu kadar imrendiren hareketler yapıyorsun, gel seni öpeyim...

GÜLSÜM

Öp İsmail amca... Sen beni ne zaman öpsen Binbaşım öpmüş kadar seviniyorum. Öp ya, ben bir şey yapmadım.

İSMAİL

Hadi git artık. Daha fazlasına dayanamıyacağım.

(İsmail Gülsüm'ü öper, Gülsüm gülerek çıkar)

İSMAİL

Saat senindir Ali, koy cebine. Bu benim için bir manevî işaret oldu. Vereceğin borcu kabul ediyorum.

ALİ

Hele etmeseydin bak beyciğim.

BEŞİNCİ MECLİS

(İsmail, Ali, Alev)

ALEV

(Girerek) Doktor geliyor İsmail bey, kımılda biraz.

İSMAİL

O hele gele dursun, yaklaş da sana hiç hoşuna gitmiyecek bir haber vereyim. Konak satılmaktan kurtuldu.

ALEV

Efendim, ne oldu?

İSMAİL

Konak artık satılmıyacak dedim. Beni bacaklarımdan kıstıran kapan açılıyor. Borcumu ödeyeceğim. Ve icra dairesi artık elini buradan çekecek.

ALEV

İsmail bey, heyecanlanma, böyle hülyaların zararı olabilir sana.

İSMAİL

Nasıl heyecanlanmam? Konak kurtuluyor ne de-

mek, ben kurtuluyorum demek, mazi kurtuluyor demek, bütün o hatıralar, bütün o güzel günler, bütün hayatım kurtuluyor demek.

ALEV

Peki nasıl oluyormuş bu?

İSMAİL

Ali'nin sayesinde... Bana 40 bin lira borç veriyor.

ALEV

Yok, hayır olamaz, böyle bir borcu asla kabul edemeyiz biz.

ALİ

Niçin edemezmişsiniz?

ALEV

Sizin bunu bize vermeğe hakınız yok. Bu parayı bekleyenler var. Bir zavallı kız ki, saadetini bununla kuracak. Zavallı birtakım ihtiyar kadınlar ve çocuklar var ki, bu parayla sefaletten kurtulacaklar. Bir köhne yapı uğruna onların hakını yiyemeyiz. Bunu ailemizin şerefi, ailemizin haysiyetiyle bağdaştıramayız. Hiçbirimizin vicdanı böyle bir şeyi kabul etmez.

İSMAİL

Bravvo, demek şerefli, haysiyetli bir aileye mensup olduğunu nihayet hatırladın ha?..

ALİ

Sen ne diyorsun Hanım kız, kafamı kızdırma, bu para benim mi?

ALEV

Evet sizin...

ALİ

Onu şimdi istersem denize atabilir miyim?

ALEV

Tabii atarsınız.

ALİ

Peki, dünya ahiret kardeşim olan adama bunu borç vermek, niye onun ailesini lekeliyormuş? Lekelemez, anladın mı?

ALEV

Biz bu borcu ödeyemeyiz Ali bey, anlamıyor musun? Bizim bunu ödemeğe kudretimiz yok.

ALİ

Eee ben de beklerim.

ALEV

Hiçbir zaman ödeyemeyeceğiz.

ALİ

Kıyamet gününe kadar beklerim. Bu dünyada olmazsa öbür dünyada alırım.

ALEV

Hayır olmaz. Hem siz bu işe ne karışıyorsunuz. Aile meselelerine ne hakla müdahale ediyorsunuz siz? Bu bizim davamız.

İSMAİL

Bak bak elimde ayna olmadan da maskeler sıyrılıyor.

ALEV

İsmail bey kimseden borç alamaz, anladınız mı? Buna hiçbir şekilde hakkı ve selâhiyeti yok. Daha açığını söyleyeyim mi size, buna ehliyeti de yok. Aklen malûl bir kimse, vâsisinin muvafakati olmadan...

İSMAİL

Haa, ne dedin?

(İsmail kaldırıp vurmak üzere bir iskemleye yapışır. Fakat bu anda doktor Ayetullah'ın içeri girdiğini görünce durur. Büyük bir gayret harcayarak sükûnet bulmağa çalışır.)

ALTINCI MECLİS

(İsmail, Ali, Alev, Profesör Ayetullah)

AYETULLAH

(Girerek) İyi akşamlar efendim, cümleye iyi akşamlar. İsmail bey hanginiz? Sizsiniz değil mi?

İSMAİL

Benim doktor.

AYETULLAH

Nasılsınız?

İSMAİL

Teşekür ederim, siz nasılsınız?

AYETULLAH

Ben onu demek istemedim.

İSMAİL

Yaa, o halde ben de teşekkürümü geri alırım.

ALİ

İsmail bey, beyciğim, ben seni aşağıda bekleyeceğim, anladın mı? Çabuk gel.

İSMAİL

Olur Ali, şimdi gelirim. **(Ali çıkar).**

ALEV

Doktor, evvelâ ben konuşayım da anlatayım.

AYETULLAH

Rica ederim susun, bırakın da ben anlıyayım. Oturalım.

ALEV

Buyrun..
(Otururlar)

AYETULLAH

Son zamanlarda uykularınız nasıl? Sabahları kalktığınız zaman kendinizi yorgun hissettiğiniz oluyor mu?

İSMAİL

Uykumu alnamışsam oluyor doktor. Geceleri hanımın zoruyla sinema sinema dolaşmanın âkibeti....

AYETULLAH

Ben onu demek istemedim. Kafanızı yoran herhangi bir düşünceniz var mı?

İSMAİL

Düşünce demeyelim de düşünceler diyelim. Sizin kafanızda hiç düşünce yok mu doktor?

AYETULLAH

Ben onu demek istemedim. Vakit vakit kulağınıza sesler geliyor mu?

İSMAİL

Sorar mısınız, günün her saatinde.

AYETULLAH

(Bir ipucu yakaladığı düşüncesiyle) Yaaa çok mühim.

İSMAİL

Her saatin her dakikasında...

AYETULLAH

Demek öyle haaa, enteresan. Peki nasıl sesler bunlar?

İSMAİL

Otomobillerin klâkson sesleri, mahalle arasında beslenen horozların, köpeklerin sesleri, caddede futbol oynayan çocukların sesleri, sütçülerin, sebzecilerin, seyyar satıcıların sesleri, komşuların sonuna kadar açtıkları radyolarının sesleri...

AYETULLAH

(Sükûtu hayale uğramış) Ben onu demek istemedim. Muhitinizle münasebetleriniz var mı nasıl?

İSMAİL

Muhitten kastınız?

AYETULLAH

Evvelâ karınızla, çocuklarınızla?

İSMAİL

Para verirsem iyi, vermezsem kötü.

AYETULLAH

Ben onu demek istemedim. Hayat pahallılığı hakkındaki fikriniz?

İSMAİL

Nasıl anlatmalı, meselâ deniz tutma tehlikesi gibi bir şey bu doktor.

AYETULLAH

(Bir ipucu yakaladığı düşüncesiyle) Hımmm, pek alâka uyandırıcı, biraz izah etmez misiniz?

İSMAİL

İnsanların bazıları için var, bazıları için yok.

AYETULLAH

(Sükutu hayale uğramış) Ben onu demek istemedim. Pek şakacısınız. Kendi kendinize konuşuyor, gaip şahıslara hitaplarda bulunuyor muşsunuz.

ALEV

Tamam, tamam...

İSMAİL

Haa bakın bu işin içyüzünü anlatayım. Siz evinizde hiç çivi çakmaz mısınız?

AYETULLAH

(Yeniden ümitlenmiş) Ne dediniz? Çivi mi? Hımm bu çok mühim. Kendi nefsime ben çivi çakmağa bayılırım. Hattâ bazan eğri çakılmış çivileri sökerim de yeniden çakarım. Sonra?

İSMAİL

Çivi çakarken çekici kaza ile çiviye değil de par-

mağınıza indirdiniz. Allah belânı versin senin çekiç gibi, demez misiniz?

AYETULLAH

Demez olur muyum? Hem daima başıma gelir. Bilseniz ne türlü küfrederim.

İSMAİL

Mutfakta konserve açıyorsunuz. Kesilen teneke parmağınızı yırttı. Bir taraftan akan kanı emerken, diğer taraftan ileri geri söylenmez misiniz?

AYETULLAH

Söylenmeyi bırak, bağırırım kardeşim, bağırırım. Artık ne konserve tenekesi kalır, ne içindeki konserve, ne de onu yapanlar.

İSMAİL

Bozuk kaldırımdan yürüyorsunuz, ayağınız bir taşa çarptı, sendelediniz, hattâ düştünüz.

AYETULLAH

Kaldırımdan başlar, belediye reisinde sözü bitirirsin. Yapmaz olur muyum hiç...

İSMAİL

İşte doktor benim size bahsettikleri söylemelerim de bu neviden şeyler. Her insan gibi, her insan kadar... Ben hattâ sizin gibi küfür bile etmem.

AYETULLAH

(Sükûtu hayale uğramış) Ben bunu demek isteme-

dim. Zaman zaman kendi kendinizi itham ettiğiniz oluyor mu? Kendinizi suçlu hissettiğiniz vaki midir?

İSMAİL

Bakın, işte bu yerinde bir sual. Çok yumuşak tabiatlıyım doktor. Çok müsamahakâr ve çok merhametliyim. İşte bu yüzden kendi kendimi sık sık itham ederim.

AYETULLAH

(Ümidi kırılmış) Ben onu demek istemedim. Canım lâfı boşuna uzatıyoruz. Sen benim kadar akıllısın, kardeşim.

İSMAİL

Yalnız o kadar mı doktor?

AYETULLAH

Daha fazla mı olsun istiyorsun?

İSMAİL

Ben onu demek istemedim.

ALEV

Hayır olmadı, bence hakikat anlaşılmadı. Hastalığı meydana çıkaramadınız doktor.

AYETULLAH

Hımm, yaa... Sizce olabilir kızım. Ama bu adamın akli muvazenesinde bir bozukluk varsa ben bileklerimi keserim. Kendisine şimdi bir ilâç vereceğim, bir toz.

Vücudu, sinirleri kuvvetlendirir. Onu da bu doktor reçete yazmasını bilmiyor, demeyesiniz diye veriyorum.

ALEV

Doktor, sizinle açık konuşacağım. Ben korkuyorum.

AYETULLAH

Neden korkuyorsunuz, kimden korkuyorsunuz?

ALEV

Kocamdan.

AYETULLAH

Size bir fenalık yapar diye mi korkuyorsunuz?

ALEV

Evet, evet...

AYETULLAH

Kulağınıza sesler de geliyor mu?

YEDİNCİ MECLİS

(Evvelkiler, sonra Cebecibaşı)

(Cebecibaşı İsmail'den sonra ilk defa Alev'e de görünmektedir.)

CEBECİBAŞI

(Girerek) Baka hatun, ziyade ileri vardın.

İSMAİL

Bravo, tam zamanında yetiştin.

ALEV

Hiiii, aman yarabbi, bir yeniçeri. Gelme üstüme, gelme...

AYETULLAH

Kızım, evlâdım, sakin ol. Gel bakalım benim yanıma.

ALEV

(Ona doğru koşar) Kurtarın beni.

AYETULLAH

Kimden kurtarayım, Yeniçeriden mi? Dur bakayım, dur. Ben de fark ettim. Yeşil elbiseleri var.

ALEV

Hayır, kırmızı...

AYETULLAH

Öyle ya kırmızı... Canım ondan hiç bir tehlike gelmez insana... Kendini toplamağa çalış kızım.

CEBECİBAŞI

Hatun, zinhar bir amel-i dürüg ile nail-i meram olurum sanma. İhtar ederim.

ALEV

(İsmaile koşarak) Konuşuyor, benimle konuşuyor. Allahım bana lâkırdı söylüyor. İsmail bey, yalvarırım koru beni, kurtar beni.

İSMAİL

Korkma, bir şey yok efendim.

AYETULLAH

Hıım şimdi durum değişti. İsmail bey, eşinizin bir kaç gün için hastahanede istirahat etmesine ne dersiniz? Ben derhal müşahede altına alınmasını lüzumlu buluyorum.

CEBECİBAŞI

Ohh yekdir Allah, yek...

PERDE

İKİNCİ TABLO

(Üç hafta sonrası, aynı dekor, akşam yemeği sıraları)

BİRİNCİ MECLİS

(Hurşit, Esma)

HURŞİT

Esma be, bizim moruk yolcu galiba. Baksana gün günden kötüleşiyor. Daha fazla dayanamaz sanırım.

ESMA

Benim yanımda böyle konuşma.

HURŞİT

Bak hele, bazen dudakları el öpe öpe aşınmış, hayır dua düşkünü, gözü açılmamış bir kız evlât rolü oynamaya kalkmıyor musun, bitiyorum. Alev nerede?

ESMA

Bilmem, bir iki saattir göremedim.

HURŞİT

Sahi, onun o bahçe merakı neyin nesi? Üç haftadır çiçek pazarına gitmediği tek gün yok. Ömrü fidanlar,

fideler, tohumlar sun'î gübreler, yok haşarat ilâçları arasında geçiyor.

ESMA

Bilirsin birşey tutturdu mu tutturur.

HURŞİT

Ama bu seferki hepsinden baskın çıktı.

ESMA

Unutmak için yapıyor herhalde...

HURŞİT

Neyi unutmak?...

ESMA

Konak meselesindeki yenilgisini... Deli gibi bir şey oldu. Son günlerde tarla farelerinden başka ağzına aldığı konu yok. Onların kökünü kazıyacağım diye yırtınıp duruyor. Nihayet arsenikte karar kıldı. Dünyayı gözü görmüyor.

HURŞİT

Ben olsam kolumu kıpırdatmazdım. Bırakırdım tarla fareleri keyiflerince yaşasınlar. Biz yaşamıyoruz, bari onlar yaşasınlar.

ESMA

Şeyyy... Bazan aklıma garip bir şüphe geliyor ama. Yok yok, saçma...

HURŞİT

Nedir? Öt bakalım.

ESMA

Hayır söyleyebileceğim açık bir şey yok. Çok saçma olur. Ama sen de birşeylerden şüphe ediyorsundur, herhalde... Etmemenin imkânı yok.

HURŞİT

Ne demek istiyorsun? Lâkırdıyı dolaştıra dolaştıra düğüm ettin be...

ESMA

Nedir babamın hastalığı? Hiç bir şeyi olmayan adamda devamlı mide, barsak bozukluğu, iştahsızlık halsizlik, deprasyon, adalelerde ağrılar... Yavaş yavaş zor yürümeğe de başladı. On gündür işine gidemiyor. İlâç olarak aldığı akşamları maden suyuna karıştırılan beyaz bir toz. Son zamanlarda kendisini hiçbir doktor görmedi. Alev göstermiyor.

HURŞİT

Göstermez... Göstermez. Hergün 100 kâğıt doktor parası verecek halimiz mi var bizim?

ESMA

Ama, yazık adama. Nihayet babamız.

HURŞİT

Ehhh babamızsa ne olmuş? Yaşadığı kadar yaşa-

mış işte. Bundan sonra beş on sene daha yaşar, ya yaşamaz. Hır gür içinde geçecek beş on sene daha... Geçimsizlik, dır dır, sefalet... Yaşamasa da olur, boş ver.

ESMA

Ne kadar kalpsizsin...

HURŞİT

Sen de ne kadar akılsız. Bana göre dilini tutacaksın ve bekleyeceksin.

ESMA

Peki peki sonra konuşuruz. Ben odama gidiyorum.

HURŞİT

Ben de geleyim de biraz mangiz uçlan. Haftalığımı alınca hesaplaşırız.

ESMA

Olur, gel...

İKİNCİ MECLİS

(İsmail - Gülsüm)

(Hurşit ve Esma bir kapıdan çıkarlarken öbüründen İsmail ve Gülsüm girerler. İsmail, Gülsüm'ün omuzuna dayanarak yürüyebilmektedir. Öbür elinde bir baston, Gülsüm'ün

elinde ise bir battaniye vardır. İsmail'in çok bitkin olduğu her halinde anlaşılıyor. Ama buna rağmen sakin ve soğukkanlıdır. Biz de bir facia sahnesi seyrine hazırlanıyormuşuz tesiri bırakmaz. Gülsüm'ün yardımıyla bir koltuğa oturur).

İSMAİL

İşte tamam, oturduk. Daya şu bastonu şuraya. Elimin altında dursun. Zahmet oldu sana.

GÜLSÜM

(Güler) Olmadı İsmail amca.

İSMAİL

Ne olmadı?

GÜLSÜM

Zahmet olmadı.

İSMAİL

Hımmm, anladım, Alev hanım nerede?

GÜLSÜM

O mu, ben gelirken bahçeye çıkıyordu.

İSMAİL

Bahçeye mi çıkıyordu? Karanlıkta, gece vakti...

GÜLSÜM

Her gece çıkıyor.

İSMAİL

Peki ne yapıyor orada? Onu da biliyor musun?

GÜLSÜM

Bahçıvan kulübesine gidiyor. **(Güler)** Her gece bahçıvan kulübesine gidiyor.

İSMAİL

Bahçıvan kulübesinde ne var?

GÜLSÜM

Onu bilemem. Zaten orada çok kalmıyor. Sonra gelip İsmail amca, sana ilâcını veriyor.

İSMAİL

Anlamadım. Ne demek istiyorsun? Bahçıvan kulübesiyle benim ilâcım arasında bir münasebet kurmaya mı çalışıyorsun?

GÜLSÜM

(Güler) İsmail amca, ben bilemem...

İSMAİL

Ne var o bahçıvan kulübesinde? Sen gördün mü?

GÜLSÜM

Bahçıvan kulübesinde mi? Kazmalar var, kürekler var...

İSMAİL

Başka neler var?

GÜLSÜM

Pis kokulu ilâçlar var. Beyaz tozla dolu bir paket var...

İSMAİL

Nedir o toz?

GÜLSÜM

Ben bilemem. Nereden bileceğim. Bilmek istiyorum, oturuyorum, bilmek için çalışıyorum, işte o zaman başım ağrıyor.

İSMAİL

Yavrum benim. Pekâlâ, pekâlâ... Ben de lâf olsun diye sordum.

GÜLSÜM

Gideyim ben İsmail amca.

İSMAİL

Hadi güle güle...

(Gülsüm, çıkarken, içeriye girmekte olan Ali ile karşılaşır)

ÜÇÜNCÜ MECLİS

(İsmail, Gülsüm, Ali)

GÜLSÜM

Oooo, İsmail amca, bak kim geldi? **(Güler)** Nasılsın bakalım bonocu Ali bey? Yanağımı okşamak yok mu? **(Güler)**

ALİ

Olmaz olur mu? **(Yanağını okşar)** Keyifler iyi mi?

GÜLSÜM

İyi, iyi... Saat işliyor mu? Binbaşının saatı?...

ALİ

İşliyor ya...

GÜLSÜM

Tepesine bastığın zaman içinde yine çalgı çalıyor mu?

ALİ

Hem de nasıl...

GÜLSÜM

İyi iyi, ben gideyim...

(Çıkar)

ALİ

İsmail bey, merhaba yahu... Bugün nasılsın beyciğim?

İSMAİL

Berbat. Gel bakalım Ali.

ALİ

Müzeden bütün arkadaşlar selâm ettiler. Merak etmesin, biz işlere bakıyoruz dediler. Müdür, sakın adamakıllı iyileşmeden gelmeğe kalkmasın, dedi. Yok, öyle şey olur mu, ben bırakmam, dedim. Üşütmüş işte fukara dedim. Fena üşütmüş dedim...

İSMAİL

Ne olduğumu ben de anlamıyorum Ali. Beni yıldıran halsizlik. Bir de şu ağrılar... Kollarımda, bacaklarımda...

ALİ

Ama elbet geçecek, hepsi geçecek. Yine müzedeki odana geleceksin, yine defter tutacak, bordroları yapacaksın ki, maaş alalım. Yine öğle tatillerinde beraber pazara gideceğiz. Yine bonoculari dolaşacağız bir bir...

İSMAİL

(Bitkin, uykulu) Hiç sanmıyorum Ali. İşin asıl kötüsü bir de içimde öyle bir bıkkınlık var ki...: Sanki dünya yıkılmış da ben altında kalmışım. Konuşmak bi-

le canım istemiyor. Hayatla bütün bağlarım kopmuş gibi. Ne tuhaftır şu bizim tabirler. Sen gelmeden ne düşünüyordum biliyor musun?

ALİ

Ne düşünüyordun beyciğim?

İSMAİL

Neye hayatla bütün bağlarım kopmuş, deriz? Demek hayat o kadar kötü şey ki, insanı ona sıkı sıkıya bağlıyorlar ki, kaçmasın, uzaklaşmasın diye. Yani, yalan da değil, o bağları bir kopardın mı rahatsın... Ama gel gör ki, bunu bile yapacak halim yok benim.

ALİ

Ne demek istediğini pek anlamadım beyciğim. Zaten benim böyle şeylere aklım ermez. Cahil adamım ben. Ehhh, bonoları sormadın bugün ya... Neye? Şimdi gelirken baktım 1966 larda da 1967 lerde de onar kuruş fark var. Yeni bir kanun çıkacakmış, o zaman görürsünüz bakın nasıl fırlayacak diyorlar. Satmayın, belkeyin, diyorlar. Ben de onlara satar mıyım, dedim. Ben de satmam, İsmail bey de satmaz dedim. Deli olmadık ya satacağız, değil mi? Aaaa... Uyudu...

(İsmail uykuya dalmıştır. Bu sırada Cebecibaşı içeri girer. Ali ilk defa olarak onu görmektedir)

DÖRDÜNCÜ MECLİS

(İsmail, Ali, Cebecibaşı)

CEBECİBAŞI

Esselâmün aleyküm sultanım.

ALİ

Ve aleykümselâm...

CEBECİBAŞI

(İsmail'i işaretle) Haba mı varmış?

ALİ

Uyuyor. Konuşurken konuşurken dalıverdi. Pek halsiz. Ama uyku ona iyi gelir herhalde... Sen bizim mehter takımından mısın beyciğim? Peki ama bu kıyafetle şehirde dolaşmak yasak değil mi? Yok, mehter takımından değilsin, seni gözüm ısırıyor ama bir türlü çıkaramıyorum.

CEBECİBAŞI

Bre dostu hakiki böyle midir?

ALİ

Dur bakayım, dur dur beyciğim...

CEBECİBAŞI

Fakir ise zatınızı râna bilirim. Bonolardan bir haber-i beşaret var mı?

ALİ

Hahh, nihayet buldum!... Sen müzenin üst kat salonundaki şeysin, şey... Cebecibaşı... Ama insanın aklına gelmez ki... Balmumundan bebek bizim gibi yürür mü, konuşur mu? Hadi yürüdün, konuştun diyelim, buraya gelmek için müdürden izin aldın mı? Cezası büyüktür haaa... Müze eşyası dışarı çıkmaz, anladın mı beyciğim?

CEBECİBAŞI

Bu âdem ne sebeple böyle esir firaş oldu?

ALİ

Hastalığını mı soruyorsun?

CEBECİBAŞI

Beli.

ALİ

Üşütmüş.

CEBECİBAŞI

Yuhhh be...

ALİ

Bana mı dedin?

CEBECİBAŞI

Beli, sana dedim.

ALİ

Çok ayıp, kimden öğreniyorsun bu kötü lâkırdıları? O cebeci neferinden mi? Külhaninin biri o...

CEBECİBAŞI

Bre, burudet ile insan bu hale düçar olmaz. Bîşeref, bîedep, bîhaya kimesneler olan yâkinleri onu bu hale giriftar ittiler. Bre bununki derd-i derûn... Ziyadesiyle acırım. Ohhh, yekdir Allah, yek...

ALİ

Derd-i derûn mu dedin?

CEBECİBAŞI

(Parmağıyla göğsüne vurarak) Beli, derd-i derûn...

ALİ

Haaa, anladım. Belki o da var ama...

CEBECİBAŞI

Bre nush eyle...

ALİ

Ne yapayım?

CEBECİBAŞI

Nasihat et, nasihat et...

ALİ

Yapmaz olur muyum? Elimden zaten bir o geliyor. Ama faydasız.

CEBECİBAŞI

Efsûs.

ALİ

Uyandırayım mı?

CEBECİBAŞI

Hayır, bîdar itme. Biz şöyle derûn-u haneye nigâh eyleriz.

ALİ

Sen bilirsin, geldiğini söylerim.

CEBECİBAŞI

Ohhh, yekdir Allah, yek...

(Çıkar)

İSMAİL

(Gözlerini açarak) Kestirdim galiba, hep içim geçiyor. Doksan yaşında ihtiyarlar gibi oldum.

ALİ

Yok be beyciğim, vallahi hastalıktan bu. Biraz ev-

vel müzeden şey geldi, hani bir balmumu şey var ya, Cebecibaşı.

İSMAİL

Demek sana da göründü ha...

ALİ

Ama nasıl geldi, ona aklım ermedi.

İSMAİL

Gelir gelir o... Ali sana bir zahmetim var. Kızımla konuşmak istiyorum. Esma ile... Onu buraya yollasınlar, söyleyiver.

ALİ

Olur İsmail bey. Söylerim beyciğim.

BEŞİNCİ MECLİS

(İsmail, Ali, Esma)

ALİ

(Esma'nın kapıdan girdiğini görerek) A, işte geldi kendisi de... Ben gideyim İsmail bey. Bana bak kendini koyverme beyciğim... Yarın geldiğim zaman seni ayakta bulacağım. Beraber çarşıya çıkacağız. Bir bir bütün bonocuları dolaşacağız.

İSMAİL

İnşallah, güle güle...

ALİ

Eyvallah.

(Ali çıkar)

İSMAİL

Gel bakalım, Esma kızım...

ESMA

Geldim baba...

İSMAİL

Otur. Demin Gülsüm'ün söylediği bir söz zihnime takıldı. Annen her gece bana ilâç vermeden önce evden çıkıp bahçıvan kulübesine gidiyormuş. Sonra hemen tersyüzü geri dönüyormuş. Böyle bir şeyin farkında mısın?

ESMA

Ben mi baba? Dikkat etmedim. Ne varmış bahçıvan kulübesinde?

İSMAİL

Hiç, öteberi... Haşarat ilâçları, bir de beyaz bir tozla dolu kesekâğıdı...

ESMA

Baba, Alev annem son zamanlarda bir bahçe merakına tutuldu. Bir şeye merak sardırdı mı o, deliye dö-

ner. Her dakika kafasında tek konu vardır, başka şey düşünmez. Normal karşılamalı. Gülsüm ise biliyorsun, yarım akıllı bir kız, onun lâfıyla kuyuya inilmez.

İSMAİL

Benim de indiğim yok Esma.

ESMA

Peki neye meraklandın?

İSMAİL

Senin aklına başka hiç birşey gelmiyor mu bu konuda?

ESMA

Bu konuda mı?

İSMAİL

Evet.

ESMA

Şey... Gelmiyor babacığım...

İSMAİL

Neye öyle durakladın da sonra cevap verdin?

ESMA

Ben mi, duraklamadım ki... Sana öyle gelmiştir. Hayır duraklamadım.

(İsmail cebinden aynasını çıkarır, aynı oyun)

İSMAİL

Pekalâ, şimdi şu aynaya bak bakalım. Kafanın içindekileri öğrenmek istiyorum. Bana doğruyu söyleyeceksin.

ESMA

Yine mi ayna?.... Baba korkuyorum, bana fena oluyorum... Baba...

İSMAİL

Kızlar belki yaparlar ama, babalar kızlarına fenalık ederler mi aptal? Söyle bakayım şimdi, bu konuda ne düşünüyorsun? Bir şeyler biliyorsun sen.

ESMA

Biliyorum.

İSMAİL

Benim bu hastalığım...

ESMA

Zehirlenme.

İSMAİL

Neyle?

ESMA

Arsenikle... Tarla fareleri için alınan arsenikle...

İSMAİL

Üvey annen mi yapan?

ESMA

Evet...

İSMAİL

Şüphe mi bu seninki, yoksa?

ESMA

Şüphe ama, kuvvetli... Bütün şikâyetlerin arsenikle zehirlenmelerde görülen şeyler... Okumuştum biliyorum...

(İsmail, aynayı cebine koyar, Esma ayılır)

ESMA

Baba, yine bir fenalık mı geçirdim ben?

İSMAİL

Yok canım, farkında değilim. Sana öyle mi geldi?

ALTINCI MECLİS

(Evvelkiler, sonra Alev, sonra Gülsüm)

ALEV

(Elinde bir tepsinin üstüne konmuş iki eş bardakla girerek) İsmail bey, ilâç vaktin...

İSMAİL

Yine mi ilâç? Bu işin sonu gelmeyecek mi?

ALEV

Gelecek, gelmez olur mu?

İSMAİL

Demek mutlaka gelecek?

ALEV

Evet, mutlaka... Ne o, neye tereddüt ediyorsun? Şimdiye kadar böyle bir şey yapmamıştın. Bak bu geceden itibaren ben de aynı ilâçtan almaya karar verdim. Benim de midem, barsaklarım bozuk. **(Tepsiyi bir cigara sehpasının üzerine koyar, İsmail'in bardağını eline alarak ilerler)** İşte, şu seninki, öteki de benim hadi...

ESMA

(Bağırarak) Baba!...

ALEV

(Hışımla) Ne var?

İSMAİL

Ne oldu kızım? Bir şey mi söyleyecektin?

ESMA

Yok yok, birşey yok...

İSMAİL

(Acı bir gülüşle) Yuhhh beee...

(Birden dışarda kırılan bir cam blokunun derin âkisler yapan şangırtısı duyulur)

ALEV

Eyvahhh, ne oldu?

(Alev, İsmail'in bardağını onun biraz uzağındaki çigara iskemlesine koyar, Esma ile birlikte dışarı fırlarlar. Onların kapıdan çıkmalarıyla beraber Gülsüm girer)

GÜLSÜM

(Nefes nefesedir. Her zamankinden daha sürekli ve daha sesli güler) Salondaki avizeyi kırdım. İskemleyi kaldırdım vurdum. Hani o büyük, büyük avizeyi... Sonra saklandım. Onlar önümden geçtiler. Ben de buraya koştum... Buraya koştum.

İSMAİL

Peki ama, niçin yaptın bunu Gülsüm?

GÜLSÜM

Ben mi? Binbaşım söyledi... Binbaşımın sesini **(kafasını göstererek)** burada duydum. **(Dışarısını dinler, sonra parmağını dudaklarına götürerek)** Susss!. **(Gülsüm koşar, İsmail'le Alev'in bardaklarını değiştirir).**

İSMAİL

Ne yapıyorsun?

GÜLSÜM

Suss!.. Binbaşım çocukken söylerdi bana, çocuklar herşeye karışmaz derdi. Suss!...

(Gülsüm tekrar etrafı dinler, sonra olanca hızıyla öteki kapıdan çıkar, Esma avdet eder)

YEDİNCİ MECLİS

(İsmail, Esma)

ESMA

Salondaki büyük avize tuzla buz olmuş baba. Gülsüm büsbütün çıldırdı galiba. Bir kriz herhalde. Bütün salon cam kırıkları içinde...

İSMAİL

Ne yapalım, sağlık olsun kızım.

ESMA

Fakat nasıl böyle söylersin baba... Binlerce lira gitti.

İSMAİL

O kadar çok ve o kadar büyük şeyler gitti ki kızım, bu onların yanında hiç kalır. Sen bana şu ilâcımı versene...

ESMA

İlâcını mı vereyim, ben mi?

İSMAİL

Neye şaştın, veremez misin?

ESMA

Ben... Hayır veremem... Alev gelsin, kendisi versin...

İSMAİL

Anlamadım, bir bardağı iki metre öteden alıp getirmek pek mi güç şey, sevgili babana? Yoksa bu ilâçta bir şey mi var?

ESMA

Hayır, ne olacak? Bilmem. Nereden çıkarıyorsun bunu?

İSMAİL

Sana ver diyorum.

ESMA

Hayır baba.

İSMAİL

Yaa, pekalâ... Hiç olmazsa bu kadarını yaptın. Bu da bir şey... O halde öteki bardağı ver, anneninkini...

ESMA

Onu mu? Onu veririm. Veririm baba... Veririm...

(Verir ve en yakın kanapeye çökerek elleriyle yüzünü örter, hıçkıra hıçkıra ağlamağa başlar.)

PERDE

ÜÇÜNCÜ TABLO

(Birinci tablonun üstünden yalnız 15 dakika geçmiştir. Dekor aynı. İsmail birinci tablonun başında olduğu gibi aynı yerde, aynı vaziyette uyuyor. Ali girer.)

BİRİNCİ MECLİS

(İsmail, Ali)

ALİ

A, a, aaa, hâlâ uyuyor. Nesi var bu adamın. Mutlaka hasta. Yooo artık bırakmam. İsmail bey, beyciğim, kalk artık pazara gideceğiz. Bonoculları dolaşacağız.

(İsmail beyi yavaşça dürter.)

İSMAİL

Hımm, ne oluyor yahu, durun bakalım, rahat verin.

ALİ

Beyciğim, uyan.

İSMAİL

Uyandım, ayandım. Hay Allah, Ali sen misin?

ALİ

Benim ya. Burada uyuma beyciğim, sonra üşürsün. Zaten keyfin yerinde değil.

İSMAİL

(**Doğrular**) Offff, ay, ayy. Her tarafım tutulmuş, ter içinde kalmışım. Vay canına. Öyle bir rüya gördüm ki, Ali. Rüya denmez gördüğüme, kâbus. Korkunç bir kâbus. Oh şükür Allahıma.

ALİ

İnsan yer yemez uyursa elbet böyle olur beyciğim.

İSMAİL

Eyy, ama ben yemek yemedim ki.

ALİ

Haydi, davran beyciğim, boş lâkırdıları bırak. Pazara gidiyoruz. Bonoculları dolaşacağız.

İSMAİL

Dışarıda yağmur dindi mi?

ALİ

Dindi, dindi.

İSMAİL

Ama ben gidemiyeceğim. Başka vakit. Sen yalnız git, çok halsizim. Sanki dünya yıkılmış ta ben altında kalmışım. Peki ama ne oluyor bana böyle?

ALİ

Eyyy, beyciğim, yaş kemali buldu. Bu yaşta olur böyle şeyler. Bana kalsa sen bir doktora git. Birkaç iğne ile bir şeyciğin kalmaz.

İSMAİL

Doktora gittim, Ali. Daha doğrusu hanım eve doktor çağırdı. Bizim mahalledeki doktoru.

ALİ

Canım beyciğim, mahalle doktoru ile olacak iş mi bu? Adamakıllı bir doktora git.

İSMAİL

Olur giderim.

ALİ

Ama ihmal etme.

İSMAİL

Etmem, etmem.

ALİ

Hastalık baştan önlenmeli. Ateş bacayı sardıktan sonra ne yapsan para etmez. Hemen git.

İSMAİL

(Kızmış) Giderim dedim ya, Ali.

ALİ

Kızma hemen, kızma. Senin sinirlerin de bozuk.

İSMAİL

Kızmıyorum.

ALİ

Eskiden böyle değildin beyciğim.

İSMAİL

(Cebecibaşıyı işaretle) Şu adam yok mu, şu adam..

ALİ

Hangi adam.

İSMAİL

Şu Cebecibaşı.

ALİ

Adam mı o?

İSMAİL

Her ne ise, işte gördüğüm kâbusa o sebep oldu. Bana bir ayna verdi. Hay vermez olsaydı. Bu aynayı kime tutarsan içindekileri bülbül gibi sayar döker dedi. Olacak şey mi bu? Ama ben inandım.

ALİ

Halbuki sen herşeye kolay kolay inanmazsın.

İSMAİL

Canım rüya bu. Cebecibaşı, Cebecibaşı... Büyük adam, kâmil adam, tecrübeli, akıllı adam, böyle olmalı lâzım değil mi? Ben de böylesi sanırdım. Halbuki sen zırpırın biri imişsin. Haaa bak, zırpırın mânasını da bilmezsin. Anlatayım: Densiz, muvazenesiz, muhakemesi kıt demek. İşin gücün şunun bunun rüyasına girmek, zavallıyı korkutmak, türlü ıstıraplar içinde kıvrandırmak. Ona işkence çektirmek. Bundan zevk duyuyorsun.

ALİ

Ama beyciğim neler söylüyorsun sen. Bu balmumundan bir bebek.

İSMAİL

Sen öyle sanırsın. Onu ben bilirim, ben. **(Sahnenin önüne doğru ilerlemişken, tekrar Cebecibaşı'ya doğru yürüyerek)** Sen benim soyadımı hiç duydun mu? Beylerbeyidir. İsmail Beylerbeyi derler bana. Rumeli Beyler-

beyi Kara Halil Paşanın ahfadındanım. Yani damarlarımda dolaşan kan Beylerbeyi kanı. Peki, nasıl olur da böyle bir adamın senin tasvir ve tasavvur ettiğin gibi beyinsiz, ahlâksız, aşağılık çocukları bulunur. Akıl alır mı bunu. Ama sen aldırmadan, inandırmaya çalışıyorsun. Çünkü böyle yaparak rüyasına girdiğin zavallılara işkence ediyorsun.

ALİ

Deme be İsmail bey. Demek balmumu bebeklerin de böylesi oluyormuş ha, vay namussuz vay.

İSMAİL

(Cebecibaşı'ya) Onları nasıl yetiştirdim, bilir misin sen? En iyi şekilde terbiye edilerek büyütüldüler. En iyi mekteplerde okuttum onları. Üstlerine titredim. Şimdi istiyorsun ki, sen bu çocuklar birer it, birer aşifte olsunlar. Yağma yok, akıl almaz bunu.

ALİ

Tabi almaz beyciğim, üzme kendini. (Cebeşibaşı'ya) Vay alçak vay.

İSMAİL

Karıma gelelim. O da senin zannetiğin gibi kötü değildir. Bir kere olsun yüzüne bakmadın mı onun? Öyle melek yüzlü insanın o kadar fena olduğu nerede görülmüş? Fakir fakat namuslu bir ailedendir. Ona maddî, mânevî birçok iyilikler yaptım. Bunları unutamaz.

ALİ

Unutamaz, beyciğim, tabii unutamaz. Hadi biz biraz sokağa çıkalım. Bak yağmur da ara verdi. Yürürüz, açılırsın. Bırak şu Cebecibaşının yakasını.

İSMAİL

Cebecibaşı ha, Cebecibaşı değil, cellât başı o, işkenceci başı.

ALİ

Vazgeç İsmail bey.

İSMAİL

Zalim, gaddar, alçak.

ALİ

Oooo, sen işi uzattın ama. Hadi ben gidiyorum.

İSMAİL

Git, git Ali.

ALİ

Demek gelmiyorsun sen. Sen de aşağı in öyleyse. Durma burada artık.

İSMAİL

Peki, olur.

(Ali çıkar, İsmail gezinir)

İKİNCİ MECLİS

(İsmail, Gülsüm, Esma)

İSMAİL

(Gülsüm ve Esma, kapıdan girerler)

Aaa, aaa, aaa! Nereden çıktınız siz böyle?

ESMA

Merhaba baba.

GÜLSÜM

İsmail bey amca, biz geldik **(Güler)**

ESMA

Gülsüm'ü sinemaya götürmüştüm. Dönüşte yağmur bastırdı. Bir saçak altında epey bekledik. Yağış biraz aralanınca da buraya kapağı attık.

İSMAİL

İyi ettiniz, aman çok sevindim, benim güzel kızım, benim sevgili Gülsüm'üm. Herşeyde bir hayır vardır derler, bilseniz bana uğramakla ne iyi ettiniz.

ESMA

Hayırdır inşallah baba. Bir şey mi var? Hasta mısın?

İSMAİL

Evet biraz hastayım. Ama onun ehemmiyeti yok. Dünkünden fena değilim.

ESMA

Öyle ise?...

İSMAİL

İçimde bir sıkıntı, bir bunalma. Biraz evvel uyuya kalmışım. Kötü bir rüya gördüm. İşte hepsi bundan ibaret.

ESMA

Baba...

İSMAİL

Ne var kızım?

ESMA

Şeyyy, nasıl söylemeli bilmem ki?

İSMAİL

Neyi nasıl söylemeli?

ESMA

Gülsüm'ün sana söyleyecekleri var baba.

İSMAİL

Anlat bakalım Gülsüm.

GÜLSÜM

Ben mi anlatacağım? Benim anlatacak bir şeyim yok.

ESMA

Nasıl yok kız? Gelirken bana söylediklerini tekrarla.

GÜLSÜM

Haa onları mı? Onları ben söylemedim ki? Binbaşım söyledi.

İSMAİL

Bak işe... Peki ne dedi Binbaşın?

GÜLSÜM

Binbaşım dedi ki, İsmail'e söyle, o akşamları aldığı ilâcı almasın.

İSMAİL

Haa, ne dedi, ne dedi?

ESMA

Hani doktorun verdiği, mahalledeki doktorun verdiği beyaz toz var ya. Alev hanım akşamları bardağa koyup veriyor.

İSMAİL

Evet.

GÜLSÜM

Binbaşım dedi ki, hastalığın sebebi o ilâç dedi.

İSMAİL

Bana bak Gülsüm. Dur bakalım, iş ciddileşiyor. Binbaşımı filân bırak da, bana doğruyu söyle. Ne gördün, ne biliyorsun?

ESMA

Baba, Gülsüm, Alev annemin akşamları mutfakta su koyduğu bardağına doktorun verdiği tozu değil, çantasından çıkardığı başka bir tozu döktüğünü görmüş.. Doktorun tozunu da çöp tenekesine atıyormuş. Beş akşam gözetlemiş, beş akşam da aynını yapmış. Bunun üzerine Gülsüm doktorun ilâçlarını çöp tenekesinden toplamış.

İSMAİL

Yok olmaz, olamaz bu. Hayal görmüş olacak. Peki nedir annenizin bardağıma boşalttığı toz, arsenik mi? Off bee, korkunç.

GÜLSÜM

Ben arsenik, marsenik bilmem, İsmail bey amca, gözüm çıksın bilmem (Ağlar)

İSMAİL

Demek doğru. Hepsi, herşey doğru.

ESMA

Doğru olan ne baba?

İSMAİL

Hiç, hiç haydi şimdi ikiniz de gidin bakalım.

ESMA

Sen de benimle gel baba.

GÜLSÜM

İsmail bey amca, ne olursun beraber gidelim.

İSMAİL

Peki gideceğiz, beraber gideceğiz. Hava almak istiyorum. Yoksa boğulacağım. Haydi yürüyün önden siz.

(Esma ve Gülsüm çıkarlar. Işıklar yavaş yavaş kararır. İsmail çocukları takip ederken, Cebecibaşı'nın önünde durur. Ona derin derin bakar. Aniden elini Cebecibaşının cebine daldırır. Bir ayna bulur. Aynaya ve Cebecibaşı'na hayretle bakar)

P E R D E